

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου πρεσβυτέρου καὶ
ἡγουμένου εἰς τὸν βίον καὶ τὰ λείποντα τοῦ ὁσίου
πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων

Το κείμενο «εἰς τὸν βίον καὶ τὰ λείποντα τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου» αποδίδεται, ὡπως αναφέρεται στην επικεφαλίδα του, στον πρεσβύτερο καὶ ηγούμενο Μεθόδιο¹, τὸν μετέπειτα ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀνῆλθε στὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τὸ ἔτος 843 καὶ παρέμεινε μέχρι τὴν κοίμησή του στὶς 14 Ἰουνίου 847². Τὸ κείμενο αὐτό-τὸ αφιερωμένο στὸν ἅγιο Νικόλαο-πρέπει νὰ τὸ ἔγραψε πρὶν τὴν ἀνοδό του στὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο, ὅταν ἀκόμη ἦταν ηγούμενος στὴ μονὴ τοῦ Χηνολάκκου ἢ σὲ κάποιο ἄλλο μοναστήρι. Ηγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ ὁ Μεθόδιος πρέπει νὰ ἦταν πρὶν τὸ ταξίδι του στὴ Ρώμη τὸ 815, τὸ ὁποῖο πραγματοποίησε ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρου (806-825), ἀφοῦ με τὸν τίτλο αὐτὸ μνημονεύεται σὲ ἐπιστολὴ πρὸς τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Στουδίτη³.

Επίσης, τὸ ὄνομα τοῦ Μεθοδίου ὡς συγγραφέα τὸ συναντούμε καὶ στὸν πρόλογο στὸν *Βίο τοῦ ἁγίου Νικολάου*, κείμενο τοῦ 9ου αἰ., γραμμéνο ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Διάκονο⁴. Πρόκειται γιὰ ἓνα πρῶιμο ἔργο τοῦ Ἰωάννη, τὸ ὁποῖο τὸ συνέθεσε περὶ τὸ 880, ἐνῶ ἡ ἀναφορὰ στὸ ὄνομα τοῦ Μεθοδίου ἀποτελεῖ μιὰ ἀδιαμφισβήτητη μαρτυρία γιὰ τὴν ταῦτισή του με τὸ συγγραφέα τοῦ «εἰς τὸν βίον καὶ τὰ λείποντα τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου». Τέλος, ἡ σύγκριση με ἄλλα κείμενα τοῦ Μεθοδίου ἐπιβεβαιώνει, κατὰ τὸν Anrich, τὴν ἀποψη πὼς ὁ Μεθόδιος, ἀρχιεπίσκοπος

Κωνσταντινουπόλεως είναι συντάκτης και του *Βίου προς τον άγιο Νικόλαο*⁵.

Ός κείμενο ο Βίος δεν ανήκει στις συνηθισμένες κατηγορίες. Δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε *Βίος* ούτε *Εγκώμιον* ούτε *Συλλογή Θαυμάτων*⁶. Κάποιος επώνυμος εκείνης της εποχής, ονόματι Θεόδωρος, ζήτησε από τον Μεθόδιο να πληροφορηθεί για τον βίο και τη δράση του αγίου Νικολάου. Γι' αυτό το λόγο και ο Μεθόδιος φροντίζει ο ίδιος να προσδιορίσει στο προοίμιο του κειμένου του ότι: «φανείην παρέτοιμος... άνιστορήσαι μάλλον τὰ τοῦ περιβόητου Νικολάου μέγιστα κατορθώματα καί οὐκ αὐθις εγκωμιάσαι τὸ λοιπὸν προαιρήσομαι.»⁷

Το κείμενο ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό τον *Βίο* τον αποδιδόμενο στον μοναχό και αρχιμανδρίτη Μιχαήλ, όπως και ο ίδιος ο Μεθόδιος σημειώνει σε αρκετά σημεία του κειμένου του. Οι δύο πρώτες παράγραφοι αποτελούν το προοίμιο, στο οποίο ο Μεθόδιος, αφού αναφέρθηκε στο λόγο συγγραφής⁸, εγκωμιάζει το πρόσωπο του αγίου. Εισερχόμενος στο κύριο μέρος θα αφιερώσει τρεις παραγράφους (§ 3η-5η) στα Πάταρα, τόπο καταγωγής του Νικολάου, στον θαυμαστό τρόπο γέννησής του (§ 6η) και στα χαρίσματά του κατά τη νηπιακή ηλικία (§ 7η-8η). Οι επόμενες παράγραφοι (§ 9η-14η) εξιστορούν τη βοήθεια του Νικολάου προς τον γείτονά του-βοήθεια σημαντική-αφού απέτρεψε έτσι τη σχεδιαζόμενη εκπόρνευση των τριών θυγατέρων του.

Στη 15η και 16η παραγράφο ο Μεθόδιος αναφέρεται στο θαυμαστό γεγονός της εκλογής του Νικολάου ως επισκόπου των Μύρων. Το υπόλοιπο μέρος του κυρίου μέρους (§ 17η-20η) αφιερώνεται στην εξιστόρηση θαυματουργών επέμβασων του αγίου· στη σωτηρία από βέβαιο θάνατο των τριών στρατηλατών, Νεπωτιανού, Ούρσου και Ερπυλίωνα (§ 17η) και στη σωτηρία των ναυτικών που βρέθηκαν αντιμέτωποι με τρομερή τρικυμία (§ 18η-20η).

Οι δύο τελευταίοι παράγραφοι (§ 21η-22η) αποτελούν τον επίλογο «εἰς τὸν βίον καὶ τὰ λείποντα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου», ο οποίος έχει χαρακτήρα εγκωμιαστικό (§ 21η)-παραινετικό (§ 22η).

Όπως και κάθε άλλο αγιολογικό κείμενο, έτσι και ο συγγραφεὺς, ἀπὸ τὸν Μεθόδιο, βίος τοῦ ἀγίου Νικολάου εἶναι γεμάτος με χωρία τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης, γεγονός που ἀποδεικνύει τὴν ἐμβριθῆ γνώση τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀπὸ τὸν συγγραφέα.

1. Ἐπειδὴ ἡ τῶν καθ' ἡμᾶς λόγων πλοκὴ τῆ ἀσαφείᾳ τῶν πτωχονοίας τὸ γριφόν σοι ἐντυγχάνοντι ἐπέχειν νομίζεσθαι ζητεῖ δὲ ἡ καθαρὰ σου ἀπλότης, ὦ ἀνδρῶν ἄριστε καὶ περιφρονέστατε Θεόδωρε, λόγον ἐγκωμίου τῆ φρασεῖα <τὸν> πολλόν καὶ νοήμασι τὸν εὐκάτοπτον, πρὸς δὲ καὶ τῷ ποσῷ τῶν ἀπέριττον-ἐγώ, ἵνα μὴ δόξω ἀνήκοος καὶ ὅπως σοι φανεροῦμαι παρέτοιμος, τῆ πίστει καὶ κελεύσει σου χαριζόμενος ἀνιστορηῆσαι μᾶλλον τὰ τοῦ περιβοήτου Νικολάου μέγιστον κακορθώματα καὶ οὐκ αὐθις ἐγκωμιάσαι τὸ λοιπὸν προαιρούμενος, ὡς τάχα τῆς ἱστορίας συνήθως ἐχούσης εὐκατάκουστον. εἰ δέ τι συμπλακεῖν πού τῆ ἱστορία ἐγκώμιον θεῷ ἀναθετέον τὸ χάρισμα καὶ τῆ πίστει σου, τῷ δόντι καὶ χορηγηθείσῃ παρὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλοδωρεᾶς, εὐραστῆσαι σὺ ἐξηγήσεις τὸ ἐγκώμιον. ἔστι δὲ τῶν περὶ πάντας ἀκροατικῶν διηγήσεων πλησιέστερον, μετὰ τὸ εἰπεῖν γένος καὶ πόλιν καὶ ἐπιτήδευμα, τὴν ἐκ νεαροῦ τοῦ σώματος ἀγωγὴν τε καὶ αὐξήσιν διαγράψασθαι, ἵν' ὁμολογουμένην ἦτοι θαυματοποιήσῃ τὴν ἀνάταξιν ἢ ἐπαύξῃσιν εἰς δύναμιν ἐκ δυνάμεως καὶ προτιάνδε ἐκ τοιαῦσδε ἀγωγὴν ἢ προσαγωγὴν ὃ ἱστορεῖσθαι τοιοῦτον μώμενος τῆ τῶν ἀκουόντων διανοίᾳ σαφέστατα ἐγκαταθήτα

1. Επειδή η περίπλοκη μεταξύ μας συζήτηση κατέληξε, εξαιτίας της αδυναμίας του πτωχού μυαλού μου, να μοιάζει σε σένα που με συνάντησες, άλυτος γρίφος, η αδιαμφισβήτητη γλωσσική σου απλότητα απαιτεί τώρα, Θεόδωρε⁹, άριστε και ξακουστέ ανάμεσα στους ανθρώπους, εγκωμιαστικό λόγο με ποικιλία στην έκφραση και με σαφήνεια στα νοήματα αλλά και με ευσύνοπτο μέγεθος. Εγώ λοιπόν, για να μη φανώ κωφός και απροετοίμαστος, υπακούοντας στην πίστη και στην επιθυμία σου θα προτιμήσω να διηγηθώ μάλλον παρά να εγκωμιάσω πάλι τα μέγιστα κατορθώματα του ονομαστού Νικολάου, επειδή δήθεν η αφήγηση-διήγηση παρουσιάζει συνήθως μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Κι αν κάπου αναμειχθεί το εγκώμιο με τη διήγηση, στον θεό πρέπει να οφείλουμε αυτό το δώρο της ικανότητας-να εγκωμιάζουμε δηλαδή-αφηγούμενοι, και στην πίστη σου-στον θεό που σου το έδωσε και στην πίστη σου που την ενίσχυσε με τη γενναιοδωρία Του. Συνηθίζεται οι ακροατές μιας διηγήσεως να ακούνε να γίνεται λόγος, πρώτα για τη γενιά, την πόλη και τις καθημερινές ενασχολήσεις του εγκωμιαζομένου προσώπου, κι ύστερα να περιγράφεται η ανατροφή και παιδεία του από νεαρή ηλικία¹⁰, για να εναποθέτει με σαφήνεια στη διάνοια των ακροατών-όποιος τολμά να τα διηγηθεί-την ομολογουμένη ή θαυμαζόμενη πνευματική του προκοπή και ικανότητα αποβλέποντας λοιπόν σε τέτοιου είδους αγωγή ή πρόοδο (των ακροατών του).

καὶ δὴ θεοῦ διδόντος λόγον ἐν ἀνοίξει εὐθέτω τοῦ στόματος, ἅπερ ὄψις εἶτ' οὖν ἐν βίβλοις ἀνάγνωσις δέδωκε, ταῦτα διηγησόμενος καὶ παρέστηκα.

2. Ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Νικόλαος, τὸ σκεῦος τὸ μυριδόχον τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ πνεύματος, τὸ ἄνθος καὶ <κλά>δος καὶ ρίζα τῶν Μυρέων καὶ μύρισμα, ὁ κρίνου δίκην λελευκασμένος τῇ προεδρία καὶ ὡς Ἴον ἐστολισμένος τῇ πολιτεία, ὁ ῥόδον οἶα κατερεύθων τῇ ἐγκρατεία, ὁ πολιᾷ τὴν κάραν κατεστεμμένος καὶ εἰς ἀκμὴν τοὺς πόνους ἐνησκημένος, ὁ χαλασθεὶς τὸ σῶμα καὶ τονωθείς τὸ πνεῦμα, ὁ δροσισθεὶς ἀγνεΐα καὶ προθυμία ζέσας, ὁ Μύρα ναίων καὶ τὸν ἐκκαλούμενον φθάνων, ὁ οὐρανίοις ἐνδαιτώμενος χώροις καὶ ἐπιγείοις εὐκταῖα συλλαμβανόμενος δήμοις, ὁ τάφῳ ἐνσοριαζόμενος ὠριμώτατος σῖτος καὶ θεία συναγελιζόμενος τὴν ψυχὴν παραστάσει, ὁ μιᾷ <πλα>κί σωματικῶς καλυπτόμενος λύχνος καὶ πολλῶν πινάκων ἔγχρωμος τὴν θείαν χάριν ἐξαναπτόμενος ἄνθραξ,

Βρίσκομαι λοιπόν μπροστά σας, για να διηγηθώ όσα είδα και ανέγνωσα στα βιβλία¹¹, μιας και ο θεός μόλις ανοίξουμε το στόμα μας-μας παρέχει το χάρισμα της ευγλωττίας.

2. Ο θεράπωντας του θεού Νικόλαος, το μυροδόχο¹² αγγείο του παναγίου και ζωοποιού Πνεύματος, το άνθος, το κλαδί και η ρίζα των Μύρων, το μύρο· ο κατάλευκος σαν κρίνο επίσκοπος, του οποίου η πολιτεία μοιάζει με ανθισμένο μενεξέ· ο κατακόκκινος σαν ρόδο υπερασπιστής της αλήθειας· ο εγκρατής σαν κάλυκας άνθους που μόλις πρασινίζει· αυτός που έχει για στέμμα στην κεφαλή του τα λευκά μαλλιά του· αυτός που έχει ασκηθεί στους πνευματικούς αγώνες· αυτός που, αν και έχει ασθενικό σώμα, έχει ισχυρό πνεύμα· αυτός που δροσίστηκε με τη σωφροσύνη και ζεστάθηκε με την προθυμία του πνεύματος· αυτός που κατοικεί στα Μύρα, αλλά προστρέχει σε βοήθεια του καλούντος και εκτός Μύρων· αυτός που κατοικεί σε επουράνιους χώρους, αλλά βρίσκεται κοντά και σε όσους τον επικαλούνται με την προσευχή τους· αυτός που έχει ενταφιαστεί σαν ώριμος καρπός σίτου για να καρποφορήσει, αλλά η ψυχή του παρίσταται κοντά στον θεό· αυτός που σαν λυχνάρι καλύπτεται σωματικά με μία πλάκα και αυτός που αναζωπυρώνει τη θεία χάρη σαν το βαθυκόκκινο πολύτιμο πετράδι το οποίο στολίζει πολλές εικόνες·

τὸ πλείσταις καρδίαις ἐντεθαμμένον ἐμπύρευμα καὶ πλειοτέροις κατ' ὄνομα μεταληφθὲν θρυαλλίδιον (ὅσοι γὰρ μετ' ἐκεῖνον καλοῦνται Νικόλαος, πάντες δι' αὐτὸν εἰς ἀγιασμοῦ μέθεξιν), ὁ πᾶσι παρών, οἷς ἐπικέκληται, καὶ πάντας ἐλευθερῶν, οἱ ἐξηπόρηνται-οὗτος ὁ πολλὰ μὲν τῇ ἐπιουσίᾳ τῆς ἀρετῆς συνηγοχῶς δι' ἐπιτηδευμάτων ὀνόματα, πλείονα δὲ τῶν ἐφευρισκομένων ἔχων διαφεύγοντα, οὗτος, τῷ νόμῳ τῆς φυσικῆς ἀκολουθίας τικτόμενος, χώρα καὶ πόλει καὶ διαίτη συγκλείεται· ἐπεὶ καὶ Χριστός, ὁ ποιητῆς τῶν χρόνων, ἐν χρόνῳ τεχθῆναι ὁ ὑπερχρόνιος εἴλετο, ἡμῖν νομοθετῶν ἐν τοῖς χρόνοις τὸ εὐτακτον· πλὴν ὧδε περὶ τοῦ δούλου Χριστοῦ λαλῆσαι προήχθημεν.

3. Οὗτος ὠρμητο μὲν Πατάρων τῆς πόλεως, μιᾶς τυγχανούσης τῶν Λυκίων τῆς ἐπαρχίας, ἣ τότε πλεον κατώκιστο μάλιστα· νῦν γὰρ ὡς κώμη, οὐκέτι δὲ πόλις ὑπάρχουσα δεικνυται. αἱ δὲ τοιαῦται καταπτώσεις καὶ ἀποικήσεις τῶν πόλεων πολλοῖς μὲν ἄλλοις τῆς τῶν θείων κριμάτων ἀβύσσου τρόποις τοῦτο πάσχουσι. πλὴν καὶ τὸ ἐκ γραφικῆς συνηθείας ἡμῖν εὐρισκόμενον ἐννοῶμεν, ὡς διὰ τῶν προσοίκων τὰς ἀμαρτίας αἱ πόλεις κολάζονται.

η κρυφά σιγοκαιόμενη σε πολλές καρδιές ανθρώπων σπίθα, η οποία, στους περισσότερους με το ίδιο όνομα Νικόλαος πιστούς, μεταβλήθηκε σε αναμμένο φυτίλι (όσοι, δηλαδή, έχουν το όνομα Νικόλαος, όλοι αυτοί αγιάζονται). αυτός που εμφανίζεται άμεσα σε όλους όσους τον επικαλούνται, και ελευθερώνει όσους βρίσκονται σε μεγάλη ανάγκη· αυτός που απέκτησε πολλά προσωνύμια δια των ενεργειών του και εξαιτίας της εξαιρετικής του αρετής, ενώ ακόμη περισσότερο είναι αυτά που διαφεύγουν της μνήμης μας· αυτός που επειδή γεννήθηκε σύμφωνα με το νόμο της φυσικής ακολουθίας, περιορίζεται στα όρια της χώρας, της πόλης όπου έζησε, και της επίγειας ζωής του. Γιατί και ο Χριστός, ο ποιητής των χρόνων, επέλεξε να γεννηθεί σε ορισμένη χρονική στιγμή, Αυτός που βρίσκεται έξω από τα όρια του χρόνου, θεσπίζοντας την τάξη στο χρόνο¹³. Ας τα αφήσουμε όμως αυτά κι ας μιλήσουμε για τον δούλο του Χριστού.

3. Καταγόταν ο Νικόλαος από τα Πάταρα, πόλη της επαρχίας των Λυκίων, η οποία εκείνη την εποχή (του αγίου Νικολάου) είχε αρκετούς κατοίκους. Τώρα όμως μοιάζει περισσότερο με κώμη παρά με πόλη¹⁴. Κι αυτό παθαίνουν πολυτρόπως οι πόλεις-παρακμάζουν και οι κάτοικοί τους μεταναστεύουν-εξαιτίας των αμέτρητων κριμάτων τους έναντι του θεού. Έτσι λοιπόν κατανοούμε και αυτό που συνηθίζουμε να γράφουμε, ότι δηλαδή οι πόλεις τιμωρούνται για τις αμαρτίες των κατοίκων τους¹⁵.

ἐπεὶ καὶ τόπος ἐστὶν ἐκεῖ πεδινὸς παρακείμενος, ὅλος κατεσχισμένος τὴν ὄψιν, ἅτε διερρωγὸς ἱμάτιον θεωρούμενος· ἐξ οὗ τῇ μὲν ἡμέρᾳ τε ἀφώδεις ἀτμοὶ ἀναδιδόμενοι φαίνονται, τῇ δὲ νυκτὶ φλογώδεις καπνοὶ ὡς ἐκ καμίνου χαλκέως ὀρῶνται ἀναβρασσόμενοι. καὶ τῇ μὲν ἀφῆ τῷ ἐπιτιθέντι τὴν χεῖρα ἢ θέρμη προσάπτεται, οὐ μὴν καὶ κατεσθίει τὴν σάρκα, ὡς τὸ παρ' ἡμῖν πῦρ τὸ κατὰ συνήθειαν, ἀλλ' ὥστε εἰκὼν εἶναι τοῦ αἰωνίου πυρὸς καὶ προσίμιον μετὰ μερικῆς ἐμφερείας τῆς ἀληθείας αὐτοῦ. ἀπορουμένοις δὲ τοῖς ὀρῶσιν οἱ προβεβηκότες ἡμέραις πατὴρ παιδὶ διαγγέλλουσιν, ὡς ἄγραφος μὲν, πλήν εἰς ἡμᾶς ἀληθῆς διασώζεται λόγος, ὅτι δι' ἀσελγειαν καὶ σαρκομανίαν τῶν ποτε κατοικούντων εἰς φόβον ἐπιστροφῆς ἐγκύμονα τοῦτο ἢ θεία δίκη τὴν γῆν ταύτην κατεδίκασε τὸ φρικτὸν ὄραμα.

4. Ἀλλὰ τοῦτο, εἰ καὶ παρέλκον, πλήν εἰς ἐγκεντρισμὸν θείου φόβου διηγῆσασθαι συνεώρακα, ἵνα μνησθῶμεν καὶ φοβηθέντες ἐκφύγωμεν τὴν λέγουσαν ἀπειλήν· «οὐ μὴ καταμείνη τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας». εἶτα εὐθύς ἢ σμικρότης τῶν ἡμερῶν ἐπετιμήθη· φησὶν γάρ· «ἔσσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη», καὶ πάλιν·

Βρίσκεται δηλαδή, εκεί κοντά τόπος πεδινός, σχισμένος στα δύο, σαν ξεσχισμένο ιμάτιο. Κι από το ρήγμα που έχει δημιουργηθεί, φαίνεται να αναδύεται, την ημέρα, καυτός ατμός, ενώ τη νύχτα ξεπηδά σαν από χάλκινο καμίνι φλογώδης καπνός¹⁶. Και καίει το χέρι όποιου τολμά να το ακουμπήσει, χωρίς όμως να του το κατατρώγει αλλά και την σάρκα, όπως θα γινόταν στην περίπτωση που κάποιος απλώνει το χέρι του στη φωτιά· είναι όμως απεικόνιση και προσίμιο, με μικρή ομοιότητα, του αιωνίου πυρός. Και ευρισκόμενοι σε απορία με το φαινόμενο οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μετέφεραν από γενιά σε γενιά, ο κάθε πατέρας στο παιδί του, (όπως μας διασώζεται ο άγραφος πλην αληθινός τούτος λόγος), ότι εξαιτίας της ακολασίας και της σαρκολαγνείας των κατοίκων της η θεία δίκη κατεδίκασε τούτη τη γη στο φρικτό αυτό θέαμα, για να αποτρέψει την επιστροφή τους στο μέρος αυτό.

4. Διηγήθηκα, λοιπόν, σύντομα τούτο το γεγονός, αν και ήταν περιττό, προκειμένου να μπολιάσω στις ψυχές το θείο φόβο, για να θυμούμαστε με φόβο την απειλή (εν. του θεού) πως: “δεν θα παραμείνει πλέον το πνεύμα μου στους ανθρώπους τούτους, διότι κυριαρχούνται εξ ολοκλήρου από σαρκικά φρονήματα”¹⁷ και έτσι να γλιτώσουμε απ’ αυτήν. Κι ευθύς αμέσως ορίστηκε ένα μικρό χρονικό διάστημα πριν την καταστροφή. Είπε, δηλαδή: “όλες οι υπολειπόμενες μέρες της ζωής τους θα περιορισθούν μόνο σε εκατόν είκοσι έτη”¹⁸.

«κραυγή Σοδόμων και Γομόρρας ανέβη πρὸς με· καταβάς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται· εἰ δὲ μή, ἵνα γινῶ». καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς σαρκομανία καὶ τὸν παγκόσμιον κατακλυσμὸν καὶ τὸν Πενταπόλεως ἐμπρησμὸν ἐφειλκύσατο, οἷα καὶ νῦν τὴν διηγηθεῖσαν θεηλασίαν. δι' ὃ ἐν ἀγιασμῷ τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος ἕκαστος κτησώμεθα· οὐκ ἐσμέν γὰρ ἑαυτῶν, ὡς ὁ παρακλήτωρ θεοῦ καὶ ὑπερπρεσβεύων Χριστοῦ Παῦλος ὁ ὑψηλὸς κέκραγεν, ἐπειδὴ τιμῆς ἠγοράσθημεν. καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλομεν δοξάσαι τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν· ναὸς γὰρ τοῦ ἐν ἡμῖν ἀγίου πνεύματος ἐστίν, οὐ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἔχομεν. καὶ ἄνειμι λοιπὸν τῇ διηγήσει μετὰ τὴν ὑπόμνησιν καθ' εἰρμὸν βαδιούμενος.

5. Οὗτος οὖν ὁ ἀπὸ κώμης τῶν Πατάρων ὀρμώμενος, εἰς δὲ οὐρανὸν τὴν πρωτοτόκων πόλιν ἀπογραφόμενος ᾧδε τὴν γένεσιν ἔλαχεν, ὡς διηγούμενος ἔρχομαι.

Και συμπλήρωσε: “κραυγές πολλές ανέρχονται από τα Σοδομα και τη Γομόρρα προς εμέ· οι αμαρτίες τους είναι πάρα πολύ μεγάλες. Θα κατεβώ, λοιπόν, εκεί, για να δω, αν πράγματι οι αμαρτίες τους είναι όπως οι κραυγές που ανέρχονται προς εμέ ή όχι. Οπωσδήποτε θέλω να μάθω!”¹⁹. Πράγματι, εξ αρχής η σαρκολατρεία²⁰ προκάλεσε και επέφερε τον παγκόσμιο κατακλυσμό και την πυρπόληση της Πεντάπολης²¹, όπως και τη μόλις διηγηθείσα θεϊκή τιμωρία (των Πατάρων). Για το λόγο αυτό ας διαφυλάττει ο καθένας το σώμα του ως σκεύος αγιασμού²². Δεν ανήκουμε στον εαυτό μας, όπως έντονα διακήρυττε ο μέγας Παύλος, αυτός που διαρκώς ικέτευε τον θεό και παρακαλούσε συνεχώς τον Χριστό, γιατί έχουμε εξαγορασθεί με πολύτιμο τίμημα, το αίμα του Χριστού. Γι’ αυτό και οφείλουμε να δοξάσουμε τον θεό με το σώμα μας, χωρίς να το μολύνουμε· γιατί είναι ναός του Αγίου Πνεύματος που κατοικεί μέσα μας, και το οποίο έχουμε λάβει από τον θεό²³. Προχωρώ, λοιπόν, μετά την υπόμνηση των παραπάνω στη διήγηση, και ο λόγος μου θα έχει ως εξής:

5. Αυτός, λοιπόν, ο καταγόμενος από τα Πάταρα, αλλά εγγραφόμενος ως πολίτης στην ουράνια πόλη, στη Βασιλεία των Ουρανών²⁴, έτσι γεννήθηκε, όπως θα διηγηθώ στη συνέχεια.

καὶ ἔδει μὲν, ὡς τοὺς λύχνους ὑποκάτω τὴν ὄροφὴν καταλάμποντας, οὕτω τοῖς φύσει γενόμενον τὸν τρισόσιον μὴ ἐκ Πατάρων τῶν κάτω, ἐκ δὲ θεοῦ τοῦ ὑπεράνω καὶ γενεαλογεῖσθαι παρ' ἡμῶν καὶ γεραίρεσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἱστορῆσαι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τὴν βιοτὴν προεθέμεθα, ὡς ἂν καὶ λιτοτέρᾳ τῇ διαλέξει χρῆσαιμεθα, καὶ τὸ μὴ φανῆναι τὸ ἡμῶν ἀγροικικὸν ταύτῃ βοηθούμενοι, εἰπόμεν καὶ γένος καὶ τρόπον τόκου καὶ εἴ τι ἐφεύρομεν, ἡδυσμὰ σοὶ τὸ διήγημα οὐκ ἐκ πολλοῖς γεγραμμένον καὶ τοῦτο, σοφώτατε ἀνδρῶν, χαριζόμενοι μάλιστα εἰδότι, ὡς τὰ σωματικὰ διαίτᾳσθαι ἀβρότερον, οἷα πλούσιον, οὕτω καὶ τοῖς πνευματικοῖς ζητεῖν ποικιλωτέραν εὐώχησιν καὶ γεύσεως ἐκείνων εἰς αὐταρκεῖς οὕτως ἐκ τούτων εἰς περισσεῖαν λιχνοτέρα. ἥκιστα γὰρ λιμῶξεις δι' ἀκοῆς ἐκ τούτων δαινύμενος ἢ ἐξ ἐκείνων τῇ ἐνεργείᾳ βαρούμενος.

6. Οὗτος ὁ ἐκ μιᾶς μὲν ἀναφύς πόλεως, πολυτόκῳ δὲ σπλάγγων πατρότητι τοὺς εὐσεβοῦντας τεκνούμενος, γονέων ὑπῆρχεν εὐγενῶν καὶ περιουσίᾳ λαμπρῶν ἀνεγχειρίστων δὲ βαθμοῦ ἀξιώματος ἤδεισαν γὰρ τάχα τὸν πίσεως ἀπτόμενον μὴ δύνασθαι τὸ μὴ χραίνεσθαι.

Και ήταν ανάγκη, όπως τα λυχνάρια²⁵, τα οποία ενώ βρίσκονται κάτω, φωτίζουν την οροφή, έτσι και εμείς να εντοπίσουμε την αρχή της γενεαλογίας του²⁶ στον θεό και να τιμούμε τον τρεις φορές όσιο, που αν και γεννήθηκε από φυσικούς γονείς, δεν κατάγεται από τα γήινα Πάταρα. Επειδή όμως έχω την πρόθεση να αφηγηθώ την ζωή του κατά τη νεαρή ηλικία, ώστε να γίνει πιο σύντομος ο λόγος και να μην αποκαλυφθεί έτσι το τραχύ της ομιλίας μου, ας μιλήσω για τη γενιά του, τη γέννησή του και για οτιδήποτε άλλο, προσφέροντας σε σένα, σοφώτατε των ανδρών, μια ευχάριστη διήγηση. Κι ενώ μάλιστα γνωρίζεις πως, όπως επιθυμούμε να ζούμε με πολυτέλεια σαν πλούσιοι, έτσι πρέπει να αναζητούμε πλούσια και ποικίλη τροφή και για την ικανοποίηση των πνευματικών αναγκών μας, η οποία θα επαρκεί κάθε φορά που θα τη γευόμαστε. Γι' αυτή, επομένως, την πνευματική τροφή να επιδεικνύουμε βουλιμία. Γιατί ελάχιστα θα πεινάσεις πνευματικώς, όταν ακούς και δέχεσαι τα πνευματικά λόγια, παρά όταν πιέζεσαι να κάνεις πράξη κάποια από εκείνα.

6. Αυτός που γεννήθηκε σε μια συγκεκριμένη πόλη, τα Πάταρα, αλλά απέκτησε με την πολύτοκο πατρότητα της ψυχής του ευσεβή τέκνα παντού, είχε γονείς ευσεβείς και πλούσιους, οι οποίοι δεν δοκίμασαν να αποκτήσουν κανένα βαθμό αξιώματος. Γνώριζαν καλά πως εκείνος που αγγίζει την πίσσα είναι αδύνατο να μη λερωθεί²⁷.

οἱ τῷ πρώτῳ τῆς συναφείας αὐτῶν καιρῷ τὰς τούτου τοῦ ἀοιδίμου ὠδίνας ἐκτήσαντο, καὶ πρώταις καὶ μόναις αὐταῖς ἐξαρκούμενοι. τὸ γὰρ ἐν πρωτοτόκοις μόνον διανοῖξαν μήτραν ἄρσεν Ἰησοῦς ὁ θεὸς ἡμῶν, τὸν τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ πρωτοτοκούμενον ἱερέα τοῖς φύουσι χαριζόμενος, σφραγίζει τὰς πύλας στείρωσει εἰς ὕστερον· ἵνα φαίνεται τῷ προδρόμῳ αὐτοῦ, οὐ τὴν καθαρότητα εἰληφέναι γεγνώριστο, ἀκολουθῶν ἐν τόκῳ ἴσα τε καὶ ἀντίθετα, καὶ ἅπερ ἐκεῖνος ἔλυσεν, ὀψήσας τὴν γέννησιν, μητρικῆς φύσεως στείρωματα, ταῦτα πεδήσῃ Νικόλαος τῇ μητρὶ τεχθεὶς πρωϊμώτατος, ἅμφω δὲ ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ μόνον ὑπεραρκοῦσαν εὐτεκνίαν τοῖς γεννήσασι καταλείποιεν. οὐ πολυγονία γάρ, ἀλλ' εὐπαιδία πατράσι καὶ τῷ κόσμῳ τὸ χρησιμώτατον.

7. Οὕτω δὲ τεχθεὶς καὶ οὕτως τῷ θεῷ οἰκονομηθεὶς δεικνύει εὐθύς ἐν αὐτῇ νηπιότητι τὰ ἀξιοπρεπῆ ὑπὲρ ἡλικίαν χαρίσματα. ὁ γὰρ ἔτι γαλουχούμενος βρεφοπρεπῶς καὶ συλλογισμοῦ ἐνεργείας μὴ εὐπορῶν ὄργανον, ὠρῶν ἀριθμοῦς καὶ μέτρα ἡμέρας ἐπ' εὐδοκῆτῳ κυρίῳ στοχάζεσθαι, τῶν ἡμερῶν ἐν τετράδι καὶ ἕκτῃ κανονικώτατα οὐκ ἐν ἑτέρα ὡς οἶμαί σοι πολλάκις τὴν ἡλικίαν ἢ καὶ ὑπεράκμους τῆς τροφῆς,

Αυτοί απέκτησαν τον αοίδιμο Νικόλαο κατά την πρώτη τους σαρκική επαφή, χωρίς να προχωρήσουν ξανά σε άλλη. Γιατί το μόνο ανάμεσα στα πρωτότοκα αρσενικό που διά-νοιξε τη μήτρα της μητέρας του, ο Ιησούς ο θεός μας, παραχωρώντας στους γονείς τον πρωτότοκο γιο (δηλ. τον Νικόλαο), για να γίνει ιερέας, σφραγίζει κατόπιν τις πύλες της τεκνοποιίας τους με στείρωση. Για να ακολουθήσει φανερά, κατά τον τοκετό του, και στα ίδια και στα αντίθετα σε σχέση με τη γέννησή του, τον Πρόδρομο, του οποίου την καθαρότητα έχει αναγνωριστεί πως έλαβε· και όσα εκείνος (εν. ο Πρόδρομος) κατέλυσε με την όψιμη γέννησή του-τους περιορισμούς, δηλαδή, της μητρικής φύσεως-αυτά ο Νικόλαος επανέστησε με την πρώιμη γέννησή του. Κι έτσι και οι δύο άφησαν υπεραρκούσα ευτεκνία σ' αυτούς που τους γέννησαν. Όχι δηλαδή πολυγονία αλλά ευτεκνία κατέλειπαν στους γονείς τους και έγιναν οι πλέον ωφέλιμοι για τον κόσμο²⁸.

7. Αφού, λοιπόν, γεννήθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο και έτσι τακτοποιήθηκε η ζωή του από τον θεό, φανερώνει α-μέσως από τη νηπιακή του ακόμη ηλικία, χαρίσματα που δεν ταιριάζουν σ' αυτήν. Αυτός, δηλαδή, που μεγάλωνε όπως ταιριάζει σε βρέφος, και χωρίς να μπορεί ακόμη να χρησιμοποιήσει το μυαλό του ως όργανο συλλογισμών, υπολόγιζε ώρες και ημέρες προς χάρη του Κυρίου²⁹, προσ-διορίζοντας με ακρίβεια την Τετάρτη και την Παρασκευή κι όχι άλλη μέρα.

οὕτως τοῦ γάλακτος μετελάμβανεν ὥρα, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ τεταγμένη, καὶ ἄπαξ, οὐ δεύτερον, τάχα τὸ τοῦ κανόνος πρὸ τῆς διαστροφῆς εὐέτως σπαρτούμενος· ἴν' ἢ ἀληθῶς τὸ Δαυιτικὸν ἐπ' αὐτῷ πληρούμενον λόγιον· «δίκαιος ὡς φοινῆς ἀνθήσει.» ἢ γοῦν ὡς ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ ἐντελοῦς πλάτους ἄρχεται, ὅπερ οὐδὲν τῶν ἄλλων φυτῶν ἔχον δείκνυται, οὕτω καὶ οὗτος ἐκ νηπίου τὴν τελειότητα κανονίζεται, ἄρτιος ἀπανταχόθεν καὶ ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ ἀναφαινόμενος.

8. Τῷ τῶν πατέρων δὲ ἔθει καὶ τρόπῳ εὖ μάλα στοιχοῦμενος, δικασπολίας καὶ ποικιλογνωμίας οὐκ ἐπιδίδωσιν ἑαυτὸν ἀσχολήματι. μόνῃ δὲ τῇ φυσικῇ καὶ τῇ ἀναγκαίᾳ τῶν ἐντολῶν διαίτῃ καὶ περιοχῇ ἐντρεφόμενος, τῶν τοῦ θεοῦ αὐλῶν, τῆς ἐκκλησίας λέγω, ὑπῆρχεν ἀχώριστος, φίλτρα ἡλικιωτῶν σὺν ἀταξία καὶ γυναικείους πόθους τὸ σύνολον ἀπωθούμενος. περιελήφει γὰρ ἀγνῶς τὴν σωφροσύνην καὶ συνεπλέκετο αὐτῇ καὶ συνειστίαστο ἐμφρονέστατα, ὅμως μὴ δῆμος παθῶν ἐπικυκλώσῃ τὰ τοῦ νοῦς αὐτοῦ ἀμφοδα καὶ τῆς ἀνδρείας τὸ δίκαιον ἐκπορθήσειεν.

Έτσι λοιπόν θήλαζε, όπως όλα τα βρέφη, αλλά τη συγκεκριμένη ημέρα (Τετάρτη ή Παρασκευή) μία μόνο φορά, όχι δεύτερη, καλλιεργώντας κατάλληλα τον ιερατικό κανόνα, πρότου ακόμη ωριμάσει, όπως συμβαίνει, νομίζω, πολλές φορές σε κάθε ώριμο άνδρα, που μπορεί να παραμείνει εγκρατής. Για να πληρωθεί στο πρόσωπό του και ο Δαβιτικός στίχος: «ο δίκαιος άνθρωπος θα ανθίζει πάντοτε, όπως ο φοίνικας.»³⁰ Πράγματι, όπως ο φοίνικας βλαστάνει και αναπτύσσεται σε ικανοποιητικό πλάτος από τη γη, γνώρισμα που δεν έχει κανένα άλλο φυτό, έτσι κι αυτός από τη νηπιακή ακόμη ηλικία αναπτύσσεται τέλεια, πλήρης σε όλα του, και αναδεικνύεται τελικά δίκαιος.

8. Ακολουθώντας πιστά τις συνήθειες και τον τρόπο ζωής των γονέων του, δεν άφηγε τον εαυτό του να παίρνει μέρος σε αντεγκλήσεις³¹ και πανουργίες. Δεν απομακρυνόταν από τις αυλές του θεού, την εκκλησία εννοώ, τρεφόμενος μέσα στη φυσική και αναγκαία περιοχή των θείων εντολών και απωθώντας, γενικά, μακριά του κάθε παρέα ανώριμων συνομηλίκων του και κάθε επιθυμία γυναίκας. Είχε αποκτήσει με αγνότητα τη σωφροσύνη και είχε συνδεθεί στενά μαζί της, έχοντας πολύ προσεκτική ζωή, για να μη μπορεί το πλήθος των παθών να περικυκλώσει τους τόπους του μυαλού του και να εκπορθήσει την (πνευματική του) ανδρεία.

ὁς οὕτω τελῶν καὶ οὕτω φερόμενος ἀπωρφανίσθη τῶν σαρκικῶν γονέων, ἵνα υἰοθετηθῆ εὐπροσόχως τῷ θεῷ γνησιώτερον καὶ χρήμασι κομῶν καὶ περιουσίᾳ γανύμενος, οὐκ ἔχαιρεν τῇ τούτων πληθύνῃ, ἀλλ' ἐπεστέναζεν, θεὸν ἐξευμενίζόμενος ὅτι μάλιστα, δοθῆναι αὐτῷ καὶ γνωρισθῆναι διοικήσεως λόγον τὸν κάλλιστον, ὅπως χρήσοιτο τῷ πλούτῳ εἰς τὸ ἀρέσκον τῷ δώσαντι καὶ εὖροι τοῦτον λυτρὸν ἐμπτώσεων ἢ πρόξενον τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἐμπόδιον.

9. Ταῦτα λογιζομένῳ καὶ ἐξαντλοῦντι λεληθότως αὐτὸν τοῖς ἐνδεέσι καὶ χρήζουσι γειτνιῶντος αὐτῷ τῶν ἐνδόξων καὶ πολυκτημόνων τὸ πρότερον, ἴσως ἐξαιτηθεὶς τῷ Σατὰν Ἰωβ ἄλλος τις εἰς ἔσχατον πενίας ἀφίκετο, καὶ τρεῖς θυγατέρας αὐτῷ, εὐμόρφους οὔσας καὶ γινωσκομένας ὡς εὐγενέσταται, εἰς τὸ πορνεῖον ἐκδοῦναι παρ' ὅσον κατέσυρτο.

Καθώς λοιπόν ζούσε και συμπεριφερόταν κατ' αυτόν τον τρόπο, έμεινε ορφανός από τους γονείς του, για να υιοθετηθεί πραγματικά με ιδιαίτερη προσοχή από τον θεό. Αν και φρόντιζε για την ορθή διαχείριση των χρημάτων του και φαινόταν να αισθάνεται ευχάριστα εξαιτίας της μεγάλης περιουσίας (που του άφησαν οι γονείς του), στην πραγματικότητα δεν χαιρόταν, αλλά στέναζε και προσπαθούσε περισσότερο να εξευμενίσει τον θεό, ζητώντας να του δοθεί και να του αποκαλυφθεί ο καλύτερος τρόπος με τον οποίο θα τη διαχειριστεί, πως δηλαδή θα αξιοποιήσει τον πλούτο που του δόθηκε, ώστε να γίνει αρεστός σ' Αυτόν, ο οποίος Του τον παραχώρησε, και να γίνουν έτσι τα πλούτη του λύτρο για να απαλλαχθεί από την επιθυμία απόκτησής τους, παρά να γίνουν το μέσο απόκτησης νέων υλικών αγαθών, πάντως σε καμιά περίπτωση εμπόδιο³² (στην πνευματική του ζωή).

9. Με τέτοιου είδους σκέψεις και καθώς διαμοίραζε κρυφά την περιουσία του σε όσους είχαν ανάγκη και σε όσους ήταν φτωχοί, κάποιος γείτονάς του, άλλοτε ένδοξος και πλούσιος, σαν άλλος Ιώβ έφθασε στο έσχατο σημείο φτώχειας, αφού ίσως παρασύρθηκε σε κάτι τέτοιο από τον Σατανά. Είχε δε αυτός τρεις θυγατέρες όμορφες και γνωστές για την ευγένειά τους, τις οποίες παρά λίγο θα οδηγούσε στο πορνείο, παρασυρμένος από τη φτώχεια του.

ἐβουλεύσατο γάρ, εἰ καὶ κεκώλυτο ἀγγέλω ἀγαθῶ
 Νικολάω ἐκ θεοῦ γεννηθέντι καὶ δωρηθέντι αὐτῷ. ἐπεὶ γάρ
 ἄκρα πτωχεῖα, νομίμως αὐτὰς προσκληρώσασθαι
 ἀλαζόνων τις οὐκ ἠνείχετο, τῶν δὲ ἀπόρων οὐ προτεθύμη
 ἀνόμω σαρκομανία εἰς πορισμὸν τινα κἂν τῆς ἀναγκαίας
 ἐκδοῦναι βία ταύτας ὁ ἄνθρωπος βεβούλητο.

10. Τοῦτο γνοὺς ὁ μακαριώτατος Νικόλαος καὶ οἱ
 πολλῶ βληθεὶς τῷ πρὸς τὰ κύρια καὶ τὴν αὐτῶν ἐκ πα
 παραβούλευσιν, τῆς δὲ ἀνθρωπαρεσκείας φοβούμενος τὸ π
 ἀγαθὰ λικμητήριον, σκέπτεται οἰκτεῖραι τοὺς κινδυνεύον
 εὔχεται δὲ θεῷ καὶ τεχνάζεται, ἀνεπαισθήτως κατενεργῆ
 τῶν πασχόντων τὸν ἔλεον. καὶ δὴ λαβόμενος ἀωρίας τῆς π
 δεσμὸν χρυσοῦ ἀντάρκη, ἕξακοντίζει τοῖς πενητεῦσασιν-ὡ
 θαύματος-, ἐντολὴν ἐν τῇ ἐντολῇ ἐργαζόμενος· τῇ
 «ἀγαπήσεις ὡς σεαυτὸν τὸν πλησίον σου» παλαιὰ ἢ κυρι
 καὶ καινὴ ἀνθυφηχεῖ τελεωτέρα· «ὅταν δὲ ποιῆς ἔλεημοσύ
 μὴ γνώτω ἢ ἀριστερὰ σου, τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου.» καὶ γάρ
 λιν, ᾧ κατ' ἐντολὰς προσήχεται ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς ψυ
 ταμείῳ θαμίν' ὁ πανόλβιος, τούτῳ ἐδείκνυ τὴν δωρεὰν κ
 φιώτατα·

Πράγματι είχε αποφασίσει κάτι τέτοιο, αν δεν εμποδιζόταν από έναν άγγελο αγαθό, τον Νικόλαο, ο οποίος είναι έργο θεού και προσφέρθηκε ως δώρο σ' Αυτόν. Επειδή κανένας από τους αλαζόνες πλουσίους δεν δεχόταν να τις παντρευτεί, εξαιτίας της μεγάλης τους φτώχειας, και κανένας φτωχός δεν έδειχνε, επίσης, προθυμία για γάμο μαζί τους, αποφάσισε ο άνθρωπος με τη βία να σπρώξει τις κόρες του σε παράνομες πράξεις σαρκομανίας, προκειμένου προσποριστεί τα αναγκαία για να ζήσουν³³.

10. Μόλις το έμαθε ο μακάριος Νικόλαος, ένωσε μέσα του μεγάλο τον οίκτο για τα κορίτσια και την απαράδεκτη απόφαση του πατέρα τους, και φοβούμενος το λιχιστήρι³⁴ αυτής της ανθρωπαρέσκειας για την απόκτηση αγαθών, αποφασίζει να βοηθήσει την οικογένεια που βρισκόταν σε κίνδυνο. Προσεύχεται, λοιπόν, στον θεό και μηχανεύεται τον τρόπο με τον οποίο θα προσφέρει ελεημοσύνη στην πάσχουσα οικογένεια, χωρίς να γίνει αντιληπτός. Κι αφού πήρε μαζί του, αργά τη νύχτα, μια μεγάλη δεσμίδα χρυσού την εξακοτιίζει προς την οικία των φτωχών-ω του θαύματος-εκτελώντας μια παλιά εντολή μέσα σε μια καινούργια· στην παλιά, δηλαδή, εντολή: «αγάπα τον πλησίον σου, όπως τον εαυτό σου»³⁵ αντηχεί τελειότερη η νέα εντολή του Κυριού: «όταν κάνεις ελεημοσύνη, να μη γνωρίζει το δεξί σου χέρι τι κάνει το αριστερό σου.»³⁶ Και πάλι σ' Αυτόν έδειχνε εντελώς κρυφά τη δωρέα, στον Οποίο προσευχόταν ο πανόλβιος, σύμφωνα με τις εντολές Του, κλεισμένος στο κρυφό δωμάτιο της ψυχής του³⁷.

καὶ ὡς ἐκ φωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλλαμφθῆεις τὸ φιλόανθρωπον, οὕτως ἐκ φωτοβόλου θυρίδος ἀκτῖνα βοηθείας καὶ χεῖρα σωτηρίας ὀρέγῃ τῷ γείτονι. ὄν μετὰ τὴν τοῦ ὕπνου ἐκτίναξιν εὐρηκῶς ὁ τῇ πενίᾳ τρυχόμενος ἄνθρωπος, καὶ δάκρυσιν ὡσπερ καὶ χαρῆς ληφθῆεις καὶ βληθῆεις μέγιστα-τὸ ἐξῆς ὁ ἀκροατῆς διασκέψαι, πόσα τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ προσπίπτων εὐχαριστήσαι εἶχεν ἐπείγεσθαι.

11. Διὸ πρόσχωμεν οἱ τε λέγοντες καὶ οἱ ἀκούοντες τὸ τῆς ἐλεημοσύνης φιλόθεον, ὅποσον θεῷ στεργόμενον ἐστὶ καὶ ἡμῶν χρεωστούμενον. θεοῦ γὰρ ἐστὶ τὸ μέγα γνώρισμα ἔλεος, ὃ ἐλέω καὶ ἀγαθότητι πρὸς τὸ εἶναι τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήγαγεν· θεοῦ τὸ παραπεσόντας ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν παιδαγωγῆσαι πατράσι, προφήταις καὶ τέλος αὐτὸν ἐκείνων ἀτρέπτως γενέσθαι, μένοντα καὶ θεόν, πλην τῆς ἀμαρτίας ἄνθρωπον. ἡμῶν δὲ χρέος καὶ ἀποδέον οἰκεῖον βοήθημα τὸ πάντα πράττειν εἰς δόξαν αὐτοῦ, ὡς ποιητοῦ τε καὶ πλάστου ἡμῶν, ἵνα ἀγιάζηται τὸ τούτου ἐν ἡμῖν ὄνομα, ὅπερ ἐργάζεται πρὸ πάντων ἐλεημοσύνη καὶ τῶν ἐνόντων μετάδοσις.

Κι όπως έλαμψε πάνω του η φιλανθρωπία από το θεϊκό φως, έτσι από μια φωτοβόλο θυρίδα στέλνει ακτίνα βοήθειας και προσφέρει χέρι σωτηρίας στον γείτονά του. Και βρήκε τη δεσμίδα χρυσού ο βασανιζόμενος από τη φτώχεια άνθρωπος, εκτινασσόμενος πάνω κατά τη διάρκεια του ύπνου του κι έχυσε δάκρυα χαράς, καθώς ευεργετήθηκε τα μέγιστα. Ας σκεφθεί στο εξής ο ακροατής πόσους λόγους είχε για να ευχαριστήσει τον φιλάνθρωπο θεό προσπέφτοντας στα γόνατα.

11. Γι' αυτό ας προσέχουμε όσοι μιλάμε κι όσοι ακούμε για τον φιλόθεο χαρακτήρα της ελεημοσύνης· πόσο, δηλαδή, ικανοποιείται ο θεός και πόσο μας χρωστά. Το μέγα γνώρισμα του θεού είναι το έλεος· ο Οποίος εξαιτίας του ελέους και της αγαθότητάς Του, τα πάντα δημιούργησε από το μηδέν³⁸. Εξαρχής ο θεός παιδαγώγησε εμάς που παραστρατήσαμε, με τους πατριάρχες, τους προφήτες, και τέλος έγινε ο ίδιος άνθρωπος σε όλα, -χωρίς να πάψει να είναι και θεός-πλην της αμαρτίας. Χρεός δικό μας είναι και ελάχιστη οφειλόμενη πράξη να εργαζόμαστε προς δόξα Του, το οποίο σημαίνει προπάντων πράξεις ελεημοσύνης και προσφορά στους φτωχούς εκ των ενόντων, καθώς είναι ο ποιητής και πλάστης μας, ώστε να αγιάζεται το Όνομα Του μέσω των πράξεων μας.

12. Τούτου δοξοφύγως τοῦ χύσματος καταπιανθεὶς τῆς ψυχῆς χεῖρε ὁ ἐλεήμων θεομιμήτως Νικόλαος χαρᾶ καὶ ἀπορία ὑπέβαλε καὶ δι' ἀμφοῖν πρὸς θείαν εὐχαριστίαν ἀνέστησεν τὸν ἐκπεσόντα ραθυμία καὶ τῇ ἀνευπορίᾳ τὸ πρότερον. ὃς τῇ μιᾷ θυγατρὶ ἐπαρκοῦν εἰδὼς εἰς προικὸς εἰσφορᾶν τὸ οὐράνιον δῶρημα, παστάδα πλέξας νυμφικὴν, ταύτην ἐννόμως ἡρμόσατο. ἔτι δ' ἠπόρει πρὸς τὸ ξενουργηθῆν θεῷ διὰ τοῦ ἀνυπόπτου θεράποντος, καὶ ἤθελε, κἂν μὴ τὸν τρόπον ἐπινοεῖν εὕρισκεν, γινῶναι θεοῦ τὸν ἀγαθώτατον ἄγγελον.

13. Ὁ δὲ ἀφιλότιμος πρὸς ἐπίδειξιν καὶ διαγνωστικώτατος πρὸς ὑπόκρυψιν, ἐπίσχων ἔτι ἡμέρας τινάς, πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖ νυκτὸς ἁωρότερον, καὶ ἕτερον δεσμὸν χρυσοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς θυρίδος ἠκόντισεν εἰς τὸν τῆς ἄλλης ἀδελφῆς ἐννομογάμον τοῦ πρώτου παρόμοια. ὃν αὐθις εὐρῶν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου ὁ τῶν κορῶν πατὴρ διανάστασιν, πεσὼν ἐπ' ὄψιν καὶ πρὸς θεὸν στεναγμοῖς εὐχαρίστοις ἐκχέων τὴν δέησιν-ἤδη γὰρ οὐδὲ λαλεῖν καταπλαγεὶς εἰς ἄκρον ἐδύνατο- "Τίς ἂν εἴη, κόρις, ὁ τοῦτό μοι ποιῶν" προσετίθει ῥήμασιν,

12. Αφού-αποφεύγοντας τη δόξα³⁹-ενδυναμωσε το χέρι της ψυχής του μ' αυτή την πράξη ο ελεήμων και θεό μιμούμενος Νικόλαος, προκάλεσε χαρά και αμηχανία στον ξεπεσμένο, εξαιτίας της προηγούμενης απερισκεψίας και φτώχειας του, γείτονα και γι' αυτούς τους λόγους αφύπνισε την ψυχή του για ευχαριστήρια προσευχή προς τον θεό. Επειδή, λοιπόν, αυτός είδε το ουράνιο δώρημα να επαρκεί ως προίκα για τη μια θυγατέρα του, την πάντρεψε, αφού πρώτα τη στόλισε ως νύμφη. Διατύπωνε όμως την απορία του προς τον θεό, για αυτήν την ασυνήθιστη πράξη ενός άγνωστου υπηρέτη Του, και ήθελε, αν και δεν έβρισκε τον κατάλληλο τρόπο, να μάθει ποιος είναι αυτός ο αγαθότατος άγγελος του θεού.

13. Ο ταπεινός προς επίδειξη και ικανότατος προς υπόκρυψη των ευεργεσιών του Νικόλαος, αφού παρέμεινε αδρανής για κάποιες μέρες, πάλι προέβη στην ίδια ενέργεια σε πιο προχωρημένη όμως ώρα τη νύχτα και πέταξε μέσα στο σπίτι του γείτονα του μια ακόμη δεσμίδα χρυσού από το ίδιο παράθυρο με σκοπό το γάμο και της δεύτερης αδερφής. Αυτή τη δεσμίδα χρυσού, όταν ξύπνησε, την βρήκε ο πατέρας των κοριτσιών κι αφού έπεσε με το πρόσωπο στη γη κι ανέπεμψε δέηση με δάκρυα ευχαριστίας προς τον θεό-ήδη δεν μπορούσε να μιλήσει από τη μεγάλη έκπληξη που ένιωσε:- «Ποιος είναι, Κύριε, αυτός που με ευεργετεί;», αναλογίστηκε.

“καὶ τίς ἐστίν, ὑπεράγαθε, ᾧ τοῦτο χράσαιο, πανελεήμων, πρὸς τοσοῦτον διακονῆσαι σου τῷ ἀναξίῳ μοι ἔλεον; πλὴν ἀνὰ πᾶσαν, οἰκτίρμων, ἐπαγρυπνήσαιμι νύκτα καὶ διαγρηγορῶν προσκαθήσαιο, οὐχ ἵνα καταλήψωμαί σου τοῦ ἀνεξιχνιάστου τὸν ὅθεν βούλη ἐξεγειρόμενόν σοι διάκονον, ἀλλ’ ἵνα ἰδῶν προσκυνήσω τὸν ἐν ἀνθρώποις ζηλωτὴν σου καὶ μιμητὴν καὶ δοξάσω σε.”

14. Τοῦτο ἐκείνου στήσαντος τῇ διανοίᾳ καὶ τῷ ἔργῳ ἀνύοντος, ἀπῆλθεν ὁ τῆς τριάδος δοῦλος Νικόλαος, τῷ τρίτῳ τοῦ δώρου προσθήματι τὴν τρίτην θυγατέρα τοῦ διαπεπτωκότος ἐκ θεοῦ ἐξαναστησόμενος. καὶ μόνον ὅτι πάλιν ἐξακοντίζει τῆς χορηγίας τὸ πλούσιον, ἰδὼν ὁ προσαγρυπνῶν τῆς δωρεᾶς τὴν ἐπιλαμψιν, ἐγερθεὶς τάχος κατέλαβεν ἀναχωροῦντα τὸν ἐκ θεοῦ αὐτῷ εὐποιήτορα. καὶ τοῦτον εἰς ἀναγνωρισμὸν τρανότατα προσβλέπων καὶ ἐννοούμενος, πίπτει πρηνῆς καὶ τῶν ἰχνῶν ἐφάπτεται πανευχάριστα, οἰκείον χρέος πληρῶν, οὐ προστιθεὶς τι ἐκείνῳ εἰς τὴν παρὰ θεοῦ ἀποβλεπομένην ἀμήρυτον ἀνταπόδοσιν. οὕτω δὲ διαγνωσθέντος τοῦ μακαρίου, ὡς οὐκ ἐνόμιζεν, ὄρκῳ λαμβάνει ἀφασίας τὸν ἄνθρωπον, μέχρις ἀπάσης ζωῆς αὐτοῦ μηδενὶ ἐκλαλήσει τὸ μετ’ αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ γενόμενον.

«και ποιος είναι τόσο ελεήμων, Υπεράγαθε, στον οποίο εσύ δάνεισες το έλεος Σου, ώστε να διακονεί προσφέροντας σε μένα τον ανάξιο τούτο το έλεος;» Παρ' όλα αυτά, οικτίρμων, θα παραμείνω άγρυπνος τη νύκτα και θα παραφυλάξω χωρίς να κοιμούμαι, όχι βέβαια για να βρω αυτόν που αφυπνίζει σε πράξεις αρετής, το διάκονό Σου-για λόγους που εσύ θέλεις-σταλμένο από Σένα τον Ανεξιχνίαστο, αλλά για να δω και να προσκυνήσω τον ζηλωτή και μιμητή σου ανάμεσα στους ανθρώπους, και τέλος για να σε δοξάσω».

14. Ενώ έτσι σκεφτόταν και προετοιμαζόταν⁴⁰ ο πατέρας των κοριτσιών, ξεκίνησε ο της Τριάδος δούλος Νικόλαος για να σώσει με εντολή θεού από την αμαρτία και την τρίτη κόρη του ξεπεσμένου γείτονά του, με τη τρίτη δωρέα. Και τη στιγμή που εξακόντιζε την πλούσια χορηγία του, είδε τη λάμψη του δώρου ο άγρυπνος πατέρας. Αφού σηκώθηκε γρήγορα, πρόλαβε τον ευεργέτη, που του έστειλε ο θεός. Τον αναγνώρισε τότε δίχως αμφιβολία· έπεσε στα γόνατά του αγγίζοντας γεμάτος ευγνωμοσύνη τα πέλματα των ποδιών του, ξεπληρώντας έτσι το χρέος του, χωρίς να λείι τίποτε περισσότερο στον Νικόλαο παρά μόνο για την ανεκτίμητη⁴¹ αυτή ανταπόδοση που έλαβε από τον θεό. Αφού κατ' αυτόν τον τρόπο έμαθε ποιος ήταν ο μακάριος, ενώ δεν περίμενε κάτι τέτοιο, ορκίζεται να χάσει την ομιλία του, αν φανερώσει κάτι απ' όσα έγιναν σε οποιονδήποτε, όσο θα ζει ο Νικόλαος.

ὄν πληροφορήσας ὁ ἠλεημένος, καθάπερ ἠπαίτητο, περιλειφθείση θυγατρὶ τελέσων ἀπόχετο τὸ σωτήριο, δὲ θεοῦ φιλανθρωπία διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Νικολάου χειρὸς ἐθησαύρισεν.

15. Ταύταις οὖν καὶ ταῖς παραπλησίοις ἀρεταῖς ἀναγομένου τοῦ μάκαρος, ὁ τῶν Μύρων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ πᾶσι νόσιος καὶ θεάρεστος, τοῦ τῆδε βίου πρὸς κύριον ἀπεδήμησας τῶν δὲ περὶ αὐτὸν θαυμαστικῶν βίῳ οἱ τοῦ κατ' αὐτὸν κλήρολογάδες καὶ οἱ πέριξ ἐπίσκοποι κεκρατημένοι, ἐπόνουν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, ὡς τὸ εἰκός, ἄξιον τοῦ οἰχομένου διάδοχον εὐρεῖν κυρίῳ εὐχόμενοι. ὧν εἷς, ὡς ἐκ θεοῦ κινηθείς, τὴν πίστιν εἰς ἀσφάλειαν θέμενος, εὐχὴν τοῖς πᾶσι κρατηθῆναι συνεβόλευσατο. τούτου δὲ γενομένου, τῶν πάντων ἐνὶ ὁ τρόπος τῆς ἀνευρέσεως τοῦ ἐποφειλομένου θεῶν εὐαρεστησάσθαι γνωρίζεται φωνῆς αὐτῶν τοιαύτης προσγεννηθείσης: "Ἀπελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν νυκτὸς καὶ στῆθι πρὸς <τὰ προ>πύλαια· καὶ ὅς περ πάντων ὑπεισελθεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐλεύσεται, τοῦτον κρατῶσαντες εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προχειρίσασθε· Νικόλαος αὐτὸς ἐστὶν ὄνομα." κοινωσάμενος δὲ τὸ ῥῆμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐπισκόποις μόνοις καὶ λοιποῖς, οἷοιπερ δὴ καὶ συνηύχοντο ἐνδοτέρῳ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνοις προσμένουσι καὶ τῇ δεήσει προσκαρτεροῦσιν, αὐτὸς ἐξίετο, ἔνθα κεχηρημάτιστο.

Κι αφού του έδωσε τη διαβεβαίωση ο ηλημένος, όπως ακριβώς είχε απαιτήσει ο Νικόλαος, έφυγε μαζί με την τελευταία από τις θυγατέρες του, για να τελέσει έναν ακόμη σωτήριο γάμο, τον οποίο προκάλεσε η φιλανθρωπία του θεού μέσω του μεγάλου Νικολάου.

15. Καθώς ο μακάριος κατακτούσε αυτού του είδους και παραπλήσιες αρετές, ο επίσκοπος των Μύρων, άνδρας πολύ ευσεβής και θεάρεστος, απεδήμεσε προς Κύριον⁴². Εξαιτίας του αξιοθαύμαστου βίου του αποθανόντος επισκόπου, ο ανώτερος κλήρος και οι όμοροι επίσκοποι πάσχισαν, όπως ήταν φυσικό, προσευχόμενοι να βρουν τον άξιο διάδοχό του. Ένας από αυτούς, σαν να παρακινήθηκε από τον θεό, αφού εξασφάλισε την εμπιστοσύνη τους, τους συμβούλευσε όλους να προσευχηθούν. Και καθώς έγινε κάτι τέτοιο, φανερώνεται στον καθένα τους ξεχωριστά ο τρόπος με τον οποίο θα ευαρεστούσαν τον θεό, αφού ακούστηκε η εξής φωνή σ' αυτόν που τους συμβούλευε: «Πήγαινε νύχτα στο ναό και παραφύλαξε στα προπύλαιά του. Κι εκείνον που πρώτος θα μπει, πριν απ' όλους, αυτόν, αφού τον κρατήσετε, να τον προχειρίσετε σε επίσκοπο. Νικόλαος είναι το όνομά του». Κι αφού ανακοίνωσε την θεϊκή εντολή στους υπόλοιπους επισκόπους, με τους οποίους συμπροσευχόταν, ο ίδιος βγήκε έξω, από τον τόπο που συνεδρίαζαν, ενώ εκείνοι θα παρέμειναν στα ενδότερα της εκκλησίας προσευχόμενοι.

16. Καὶ δὴ περὶ τὰς ὀρθρινὰς ὥρας λαβόμενος τὸν προελθόντα πάντων καὶ ἀνερωτησάμενος, τίς ἐστὶν αὐτῷ ὄνομα, τῷ ἀπλῶ τῆς πεύσεως ἀποκρινάμενον εὗρηκεν. "Ἀμαρτωλὸς Νικόλαος, δοῦλος τῆς σῆς ἀγιωσύνης, ᾧ δέσποτα." ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν θάττον ἀνθυποφέρων "Δεῦρο μετ' ἐμοῦ, τέκνον, ἔχω τι δείξαι σοι" ἔφησεν. καὶ λαβὼν αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷς συνηύξατο, τὸν λαληθέντα κομίζων καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ παντὶ τῷ λαῷ δεικνύων τὸν μηνυθέντα θεόθεν, εὐπρόθυμα πιστευσάντων τῷ λόγῳ πάντων καὶ ἀποδεξαμένων τὴν θείαν ἐνέργειαν, προχειρίζονται εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τὸν μέγαν Νικόλαον.

17. Καὶ εὗρεν ὄντως ἄνδρα ὁ θεὸς κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, εἰπεῖν γραφικώτατα. καὶ χρίει Σαμουὴλ ἐπίσκοπος ὁ προβλεπτικώτατος Δαβὶδ τὸν χρόνους, οὐ τρόποις δὲ δεύτερον. καὶ κέρασ μὲν οὐκ ἐπιτίθησιν ὑπὲρ κεφαλῆς ἀλόγιον, σημαντικὸν τοῦ δείξαι τὸν θεῷ ἐκζητούμενον, δύναμιν δὲ λογίων θεοῦ ἐγγράφων ἐπιθείς καὶ εὐχὴν ἐνσφραγίσας σὺν τοῖς ἐταίροις, ὃν ἤδη προμεμαθήκει ἀναγορεύων καὶ τοῖς ἄλλοις παρίστατο.

16. Πράγματι, τις πρώτες πρωϊνές ώρες, αφού έπιασε αυτόν που νωρίτερα απ' όλους μπήκε στο ναό κι αφού τον ρώτησε ποιο είναι το όνομά του, πήρε πολύ απλά την απάντηση: «Είμαι ο αμαρτωλός Νικόλαος, δούλος της αγιοσύνης σου, δέσποτα.» Κι εκείνος του ανταπάντησε: «Έλα μαζί μου, τέκνο, έχω κάτι να σου δείξω.» Κι αφού τον πήρε μαζί του και τον οδήγησε μπροστά στους υπόλοιπους επισκόπους, μαζί μ' αυτούς παρουσίασε στον λαό αυτόν που τους φανέρωσε ο θεός. Τότε, αφού με μεγάλη προθυμία, όλοι πίστευσαν στα λόγια των επισκόπων και αποδέχθηκαν τη θεία ενέργεια, προχειρίζουν τον μέγα Νικόλαο σε επίσκοπο.

17. Και βρήκε ο θεός (με την εκλογή του Νικολάου) άνδρα, όπως επιθυμεί η καρδιά του⁴³, για να μιλήσουμε αιογραφικότητα. Και χρίζει ο Σαμουήλ ο προβλεπτικότετος επίσκοπος τον Δαβίδ, τον μικρότερο μόνον ως προς την ηλικία από τον Σαούλ κι όχι κατώτερό του, βασιλιά. Και δεν τοποθετεί πάνω από τη κεφαλή του κέρασ παράλογο ήταν σημαντικό να υποδείξει αυτόν που αναζητούσε ο θεός, και γι' αυτό επιθέτει τη δύναμη των λόγιων εγγράφων του θεού⁴⁴, κι αφού επισφράγισε με προσευχή μαζί με τους υπόλοιπους επισκόπους τη χειροτονία, αυτόν που του είχε ήδη φανερώσει ο θεός αναγορεύει σε επίσκοπο και τον παρουσιάζει στο λαό.

βρύει δὲ τούτου ὑπὲρ κεφαλῆς οὐκ ἔξωθεν ἐπιτεθὲν ἔλαιον καὶ ὡς ἐξ ἀπαρχῆς θεῶ ὑπερεκχεόμενον πλεονάσματος, ἀλλ' ἴδιον αὐτοῦ ἐκείνου, τῷ τριμερεῖ τῆς ψυχῆς σάτω ὡς δεκάτῳ σεμνῶ δάλεως οἴφι, καθὰ τὸ δῶρον θυσίας, ἐπιχεθὲν εἰς ὄσμην εὐωδίας καρπώματος κυρίου, ὅπερ τοῖς χρήζουσι δαψιλῶς ἐπεμέρισεν ἐξ ἀφειδώλου καὶ ἰλαρᾶς καρδίας ἔλαιον κεκομμιον πανάτρυγον· καὶ τούτῳ ὡς λύχνῳ τῇ τῶν ἐπισκόπων προχειρίσει εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας τεθέντι λυχνίαν εὐθύτατα αὐτῷ ἐκείνῳ προσεξανάπτειν τὸ τῆς ἐν πίστει διδαχῆς θρυαλλίδιο εὐρεθὲν καὶ ἐπιχεόμενον. καὶ πάσης σαφῶς τῆς ἱστορίας ὑπερκειμένως ἔχων τὸ ὅμοιον, ἔτι ὑπερεβάλετο ὁ νέος τοῦ Νικολάου χρίστης τὸν πάλαι τὸν Δαβίδ βλέποντα τῷ καὶ προχρίσεως μαθεῖν τοῦ χριστομένου τὸ ὄνομα, ὡς εἶη Νικόλαος ὁ τοιοῦτος ἐκείνος, καίπερ τοσοῦτος ὢν, ὅτι Δαβίδ ὁ ἐξ Ἰεσοῦ ζητούμενος, οὐ μεμάθηκεν.

18. Τούτῳ οὖν σφραγίσας τῷ θαύματι τὴν πρὸς τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ ἀνάβασιν, συντέμνω τὸν λόγον κατὰ γνώμην σου, τοῦ λαλῆσαι κελευσαμένου μοι. ἀλλ' ὄρα μετὰ τριάδος τύπον ἐν πάσῃ σωτηριεύσει καὶ ἐνεργεῖα τούτου φερόμενον·

Και αναβρύζει το τοποθετημένο πάνω στην κεφαλή του έλαιο (του χρίσματος) όχι από εξωτερική πηγή, αλλά από τον ίδιο, σαν να χυνόταν εξαρχής άφθονο από τον θεό, ανεξάντλητο μέσα από τη ψυχή του⁴⁵, σαν το ένα δέκατο του σιφι⁴⁶ σιμιγδάλι (=δύο χιλιόγραμμα)⁴⁷, όπως ακριβώς το δώρο της θυσίας· έλαιο που χύθηκε πάνω του ως οσμή ευωδίας, θυσία στον Κύριο⁴⁸, το οποίο μοιράστηκε σε όλους όσους δέχτηκαν το χρίσμα· έλαιο καλής ποιότητας και καθαρότατο από μια πλούσια και ιλαρή καρδιά. Κι αφού τοποθετήθηκε ως λύχνος-με την εκλογή του από τους υπόλοιπους επισκόπους-στον λυχνοστάτη της εκκλησίας⁴⁹, άναψε το φυτίλι της διδασκαλίας με την πίστη του, το οποίο αποκαλύφθηκε και περιχύθηκε με το έλαιον του. Και δεν έχει όμοιο παράδειγμα μέσα στην ιστορία ο Νικόλαος. Κι ακόμη ξεπέρασε ο νέος χρίστης του Νικολάου αυτόν που παλαιότερα είδε κι έχρισε τον Δαβίδ⁵⁰, αφού προ της χρίσεως έμαθε το όνομα του χριόμενου, ότι δηλαδή είναι ο Νικόλαος· πράγμα όμως που δεν είχε μάθει ο Σαμουήλ, παρόλο που ήταν τόσο μεγάλος άνδρας, ότι αυτόν, δηλαδή, που αναζητούσε, είναι ο Δαβίδ ο γιος του Ιεσσαί.

18. Και αφού επιβεβαίωσα την ανάβασή του στο βαθμό της αρχιερωσύνης με την παράθεση αυτού του θαύματος, συντομεύω το λόγο μου, με τη σύμφωνη γνώμη σου, αφού εσύ με προέτρεψες να μιλήσω. Αλλά πρόσεξε πως αυτός φέρει τον τύπο της Τριάδος σε κάθε είδους ενέργεια σωτηρίας.

κόρια τρία λυτροῦται ψυχικοῦ θανάτου καὶ μὴν καὶ σωματικῆς ἀτιμίας, ὡς φθάσαντες εἶπομεν. αὐξάνει ἀπὸ κορῶν εἰς ἄνδρα, εὐσθενέστερον θανάτου κατατομίας λυτρούμενος ὡς ἡ πασιφανῆς πράξις ἱστορεῖ αὐτοῦ. εἶτα εἰς ἐνδόξους ἐξ ἀφανεστέρων, καὶ ἀπὸ ἡγεμόνων ἐπὶ βασιλεῖς, καὶ ἐκ παρακειμένων εἰς ἀπωκισμένους, καὶ ἐξ ἐγρηγορότως ἐλέγχοντος εἰς τὸ καὶ δι' ὄνειρου δεδίττεσθαι, καὶ ἀπὸ πολιταρχικῶν διαβόλων ἐπὶ στρατηλατικοὺς ἀντικειμένους καὶ ὑπαρχικοῦ φρενοβλάβειαν εὐδόκηται θεῶ ἐπαναβαίνων περιφαντότερος ἐκάστοτε γίνεσθαι. καὶ αὐτὰ μὲν ἡ πράξις.

19. Ἐξ οὗ δὲ λέγομεν διηγήματος ἔτι καί, ὃ λέξομεν, πέφυκεν. μετὰ γὰρ τὴν κατὰ τρεῖς ἐν τοσοῦτοις, ὅσοις ἔφημεν, ἀπολύτρωσίν τε καὶ σωτηρίευσιν αὐθις καὶ κατὰ πλήθους ἐμφαίνεσθαι αἰτηθεῖς κατευδόκηται, καὶ οὐκ ἐπὶ γῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάσῃ ναυτιλλομένοις πανχάλεπα. τινῶν γὰρ εἰς κινδύνου φόβον ἐμπεπτωκότων τὸν ἔσχατον καὶ ἀπειλήν θανάτου ἀπαραλόγιστον,

Τρία κορίτσια έσωσε από τον ψυχικό θάνατο και τη σωματική ατιμία, όπως νωρίτερα ανέφερα. Και πραγματοποιεί μεγαλύτερη επέμβαση από αυτήν των τριών κοριτσιών στην περίπτωση κάποιων ανδρών⁵¹, λυτρώνοντάς τους από τον σίγουρο θάνατο του αποκεφαλισμού, όπως αυτή εξιστορείται στη γνωστή *Πραξι*⁵². Κι έπειτα από τους ένδοξους μέχρι τους αφανέστερους και από τους ηγεμόνες μέχρι τους βασιλείς και από τους ασήμαντους μέχρι τους σημαντικούς και από αυτόν που γρήγορα τους δίκαιζε μέχρι και αυτόν που είχε τρομάξει μέσω του ονείρου (δηλ. τον βασιλιά) και από τους διαβολικούς άρχοντες μέχρι τους εχθρικούς στρατηγούς και τη φρενοβλάβεια του υπάρχου, έχει ευλογηθεί από τον θεό να γίνει ξακουστός σε κάθε περίπτωση και να ανυψωθεί το όνομά του. Κι αυτά αναφέρει η *Πραξι*.

19. Είναι ευκαιρία, μια και διηγήθηκα το παραπάνω περιστατικό, να σας διηγηθώ και ένα ακόμη. Μετά την απελευθέρωση και σωτηρία των τριών στρατηγών, στην οποία μόλις αναφέρθηκα, γίνεται φανερά βοηθός, αφού του ζητήθηκε, και στο πλήθος των ανθρώπων, όχι μόνον αυτών που βρίσκονται στη στεριά, αλλά και αυτών που με τεράστιες δυσκολίες ταξιδεύουν στη θάλασσα⁵³. Όταν, λοιπόν κάποιιοι έπεσαν σε πολύ μεγάλο κίνδυνο και απειλούνταν πλέον να πνιγούν με τον χειρότερο τρόπο στη θάλασσα,

κληθείς μόνον ἔξ ὀνόματος, εὐθύς αὐτόχειρ ἐνεργῶν καὶ βοηθῶν ἐπὶ παντός ξύλου καὶ κάλου τοῦ χριζόντος παρεγένετο, καὶ "Ἰδού," φησιν, "ἐπικεκλήκατέ με· πάρεμι βοηθήσω ἐσύλληπτα."

20. Οἱ μετὰ τὴν ὄψιν, μετὰ τὴν συγχέριαν, μετὰ τὸ σωτήριον προσορμηθέντες τῇ γῇ καὶ τὸν ἀπὸ θεοῦ σωτήρα εὐρεῖν ἐκζητήσαντες, διερμηνεύονται πρὸς τῇ ἐκκλησίᾳ εὐρασθαι παραγενόμενοι. ἄκομψον δὲ καὶ τῶν πολλῶν ὡς ἓνα κληρικῶν εἰσεληλυθότα ἰδόντες τὸν ὑψηλὸν ταπεινόφρονα, οἱ πρότερον οὐποτε τούτῳ προσεντευξάμενοι, τῇ κατὰ τὸν πλοῦν βοηθείᾳ, ἐν ἧπερ αὐτοῖς συνεγένετο, ἀναγνωρίσαντες εὐστοχώτατα, αὐτομηνύτως ἐκτὸς μεσιτεύοντος τῷ μακαρίῳ προσεληλύθεισαν, εὐχαριστήσαντες δὲ καὶ ἀναγγειλαντες τὴν ἐν ἀνάγκαις αὐτοῖς διὰ πιστῆς αὐτῶν ἐπικλήσεως αὐτοπτικὴν αὐτοῦ ἀρωγὴν καὶ βοήθειαν, οἷάπερ καὶ οἱ ἐκ βασιλέως κατὰ τὸ πρακτικὸν διήγημα ἀπευχαριστήσιν πεμφθέντες στρατηλάται, προφητείας οὗτοι ἔλεγμόν καὶ διορθώσεως διδαχὴν εὐθύς ἐπακούουσιν,

αμέσως παρουσιάστηκε μπροστά τους-μόνο με την επίκληση του ονόματός του-σε όποιον είχε την ανάγκη του, σε κάθε σανίδα και σχοινί του πλοίου που βρισκόταν ναυτικός, προσφέροντας τη βοήθειά του, και τους είπε: «Με φωνάξτε. Έρθα για να σας βοηθήσω να σωθείτε εύκολα».

20. Κι αυτοί μετά τη θέαση του αγίου, μετά τη προσφερόμενη βοήθεια, μετά τη σωτηρία τους, μόλις βγήκαν στην στεριά, άρχισαν να αναζητούν τον από θεού σωτήρα τους. Και κινούνται προς τον ναό, για να τον βρουν. Κι όταν είδαν τον μέγα να εισέρχεται στο ναό σαν ένας απλός, όπως όλοι, και ταπεινός κληρικός, τον οποίον προηγουμένως δεν είχαν συναντήσει ποτέ τους, παρά μόνο όταν τους προσέφερε τη βοήθειά του, κατά τη διάρκεια της θαλασσοταραχής, αφού τον αναγνώρισαν με κάθε βεβαιότητα, πλησίασαν τον μακάριο, επειδή μεσολάβησε αμέσως στον θεό για τη σωτηρία τους. Κι αφού τον ευχαρίστησαν και του μίλησαν για την αρωγή και βοήθεια που τους προσέφερε, τη στιγμή που βρίσκονταν σε ανάγκη-μέσω της ειλικρινούς προς το πρόσωπό του επίκλησης-παρόμοια με αυτή που δέχθηκαν και οι στρατηγοί, οι οποίοι στάλθηκαν από τον βασιλιά κι αυτοί στον Νικόλαο, σύμφωνα με την Πράξιν, για να τον ευχαριστήσουν με όλη τους την καρδιά⁵⁴, άκουσαν τότε από τον Νικόλαο λόγους ελεγκτικούς και συνάμα θεόπνευστους αλλά και λόγους διδασκαλίας:

ἀποκριθέντος τοῦ πανοσίου αὐτοῖς· “Γνωῦτε ἑαυτούς, ἀδελφοί, παρακαλῶ, καὶ τὸν βίον εὐθύνετε· ἡ γὰρ σύντροφος ὑμῖν ἀδικία καὶ τὸ πλεονεκτικώτατον, μετὰ τῆς μυσαρᾶς πορνείας ἐπιπυλάζουσαι, τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ τὴν παιδείαν, ὡς ἱατροὺς αἱ νόσοι, ἐκκαλοῦνται καὶ ἐπαφιασίν ἀναγκαιότατα μεταμάθετε οὖν τὸ καλὸν καὶ τὸν ἀγιασμὸν ἐγκομβώσασθε, οὐ χωρὶς τάχα τὸν κύριον οὐδεὶς ὄψεται, καὶ ἔξοιτε ἐν ἑαυτοῖς ἐκ τῶν τῆς ἀρετῆς σπερμάτων ἀμώμενα πλουσίως τῆς σωτηρίας τὰ δράγματα.”

21. Ταῦτά σοι τὰ μικρά, ὦ φίλος, λελάληται καὶ προτέθηται τῶν λόγων ὀψώνια, ὡς ἀπὸ πίνακος ῥυπαρᾶς τοῦ ἀχρείου νοδὸς ἀναποληθέντα τῆς ποτε ἡμῖν ἀναγνώσεως· πλην καὶ ἄλλῳ τινὶ νουνεχεστέρῳ ἀδελφῷ ἐκοινωσάμεθα τὴν ἐπίμνησιν εἰς ἀσφάλειαν. καὶ μὴ τῷ πίνακι προσέχων ὡς ἀχρειοτάτῳ τῶν ὄψεων τὸ γλυκύτατον ἀπορρίψαιο· ἀλλ’ ἐμποροῦ καὶ δαίνοιο προθυμότατα, καὶ πρὸ πάντων τὰς ἐνεργείας, καθ’ ὧν καὶ δι’ ἃς ὁ τοῦ ὀσίου ζῆλος περίφαντος ἐδείχθη, ἀπόδραθι. τῷ πρώτῳ γὰρ τῶν κορῶν καὶ τῷ ἐσχάτῳ τῶν ναυτῶν διηγήματι σωφροσύνης φροντίζων καὶ σαρκὸς μiasmὸν ἐκκόπτων καὶ ἀναστέλλων ἐπιδόσει χρημάτων καὶ ἐλέγχῳ ῥημάτων παραταττόμενος δείκνυται·

«Γνωρίστε τους εαυτούς σας, αδελφοί, και ζήστε σωστά. ο εθισμός στην αδικία και η πλεονεξία, που συγχρωτίζονται με τη μυσαρή πορνεία, διώχνουν και κυνηγούν βιαιότατα την χριστιανική παιδεία που υποδεικνύει ο φιλόανθρωπος θεός, όπως η αρρώστια τους γιατρούς. Γνωρίστε λοιπόν καλύτερα το καλό και αποκτήστε αγιότητα, διότι διαφορετικά δεν θα δείτε τον Κύριο⁵⁵. και τότε θα έχετε πλούσιους τους θερισμένους καρπούς της σωτηρίας⁵⁶, από τα σπέρματα της αρετής.»

21. Σου ανέφερα τούτα τα λίγα, αγαπητέ, και προτάσσεται η ουσία των λόγων αυτών, επειδή ανεπήδησαν στην μνήμη μας μέσα από την βρώμικη δέλτο του αχρείου μυαλού μας με την ανάγνωση⁵⁷ του Βίου. Όμως και σε κάποιον άλλο εχέφρονα αδερφό ανακοινώσαμε τα παραπάνω, για να μη περάσουν ξανά στη λήθη. Και μην απορρίψεις το νοστιμότατο γεύμα, επειδή προσέχεις το αθλιότατο πιάτο. Αλλά πιες και φάγε με μεγάλη προθυμία από την προσφερθείσα τροφή, και προπάντων προχώρησε σε εκείνες τις ενέργειες μέσω των οποίων και διά των οποίων αναδείχθηκε η δόξα του οσίου. Γιατί τόσο στην περίπτωση της πρώτης αφήγησης, της σχετικής με τις κόρες (του γείτονά του), όσο και στην περίπτωση της τελευταίας αφήγησης, της σωτηρίας των ναυτικών, αποδεικνύεται πως ο Νικόλαος φροντίζει για την εγκράτεια και σταματά τη μόλυνση της σαρκός και την αναστέλλει με τη δωρέα χρημάτων και στέκεται απέναντί της ελέγχοντάς την με λόγους.

τοῖς μέσοις δὲ, λέγω δὴ τοῖς θάνατον πρὸς αὐτὰ τὰ Μύρα καὶ τῇ βασιλευούσῃ κατακριθεῖσιν ἀνδράσιν, ὡς ἡ τῆς πράξεως ἔχει διήγησις, κατὰ πλεονεξίας χωρεῖ ἐντονώτατα καὶ ἄπτεται βασιλέως ἀνεξετάστου τὰ κρίματα, εἰ καὶ δικαίου τὰ πράγματα, καὶ ἐκφραυλίζει ὑπάρχους καὶ ἄρχοντας, ἵνα τὰς ψυχὰς αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀδίκως θνήσκειν ἀπαγομένων αἰωνίου καὶ προσκαίρου θανάτου λυτρώσῃται.

22. Καὶ ἐπὶ πᾶσι θανάσας καὶ προστησάμενος κρησφύγετον ἄσυλον τὸν μέγαν Νικόλαον ἔχε-πρὸς πειρασμῶν λύτρωσιν πρεσβείαν θεῷ εὐυπήκοον, πρὸς νόσων ἐκδρασμὸν καθάρσιον εὐποτον, πρὸς πόλεμον σαρκὸς ἀνταγωνίστην ἀκαταμάχητον, πρὸς φιλιαν θεοῦ εἰκόνα ἀπαραχάρακτον, πρὸς ἔχθραν δαιμόνων ἐνστήλωμα ἀνεπίκλητον, πρὸς χρείαν πενήτων χαρακτῆρα ἀρχέτυπον, πρὸς ζῆλον δογμάτων κανόνα εὐθύτατον, πρὸς διδαχὴν πραότητος λύραν θεοτίνακτον, πρὸς ἐγκρατείας τόνον νεκρώσεως τύμπανον, πρὸς ἀγνείας ἰδρώτα δρόσον ἄνω μυρίζοντα, πρὸς ἡνίαν σωμάτων πύκτην ἀνεπίψογον, πρὸς φρονήσεως κτῆσιν πολυκερδῆ ἔμπορον, πρὸς τάξιν ἀνδρείας ζυγὸν ἀνεπίκλητον, πρὸς κρίματα λόγων πρύτανιν ὀξύτητος, πρὸς δράματα τρόπων σοφὸν ἀκακούργητον,

Σε σχέση με την ενδιάμεση αφήγηση, τη σχετική με τους καταδικασμένους σε θάνατο άνδρες πρώτα στα ίδια τα Μύρα⁵⁸ και μετά στη Βασιλεύουσα, όπως διασώζεται στην Πράξιν, ελέγχει εντονότατα την πλεονεξία και τα σφάλματα του βασιλιά, που κανείς δεν τολμά να ελέγξει, παρά μόνο ο δίκαιος, και εξευτελίζει τους υπάρχους και τους άρχοντες⁵⁹, για να λυτρώσει από τον αιώνιο και πρόσκαιρο θάνατο τις ψυχές τόσο αυτών των ίδιων των αρχόντων όσο και αυτών που αδικώς είχαν καταδικάσει σε θάνατο.

22. Κι αφού τον θαυμάσεις γι' όλα αυτά και τον έχεις πάντοτε μπροστά σου οδηγό, έχε ακόμη τον Νικόλαο ασφαλές καταφύγιο, ευπήκοη⁶⁰ πρεσβεία προς τον θεό με σκοπό τη λύτρωση από τους πειρασμούς, εύποτο φάρμακο για τον καθαρισμό⁶¹ από αρρώστιες, ακαταμάχητο ανταγωνιστή στον σαρκικό πόλεμο, απαραχάρακτη (γνήσια) εικόνα στη φιλία με τον θεό, γερό στήριγμα⁶² στον πόλεμο εναντίον των δαιμόνων, ευθύτατο κανόνα στην τήρηση των δογμάτων, θεοτίνακτο⁶³ λύρα στη διδασκαλία της πραότητας, τύμπανο νέκρωσης⁶⁴ στον αγώνα απόκτησης της εγκράτειας, δροσιά στον αγώνα διατήρησης της αγνότητας, άμεμπτο⁶⁵ μαχητή στη χαλιναγωγήση του σώματος, πολυκερδή έμπορο στην απόκτηση φρόνησης, σταθερό δεσμό συγκράτησης της ανδρείας, κυρίαρχο της σφοδρής επιθυμίας μας να εκφέρουμε λόγους που πληγώνουν, καλοκάγαθο⁶⁶ σοφό στον τρόπο πραγματοποίησης πράξεων,

πρὸς νόμον πρακτέον σπαρτίον εὐθύτατον, πρὸς νοῦ ἀπευκταῖον θυμὸν εὐσυλλόγιστον, πρὸς θράσος ἀνοίας ἀργία ἐπίγνωσιν, πρὸς θάρσος εὐνοίας συλλήπτορα τάχιστον, πρὸς μνήμην θανάτου νεκρὸν ἐμπνοώτατον, πρὸς τύπον ἐγέρσεως τὸ κλήσει παρίστασθαι, πρὸς πλάτος ἀγάπης τὸ χρᾶσθαι αὐτὸ καὶ ὁμώνυμα, πρὸς ἐλπίδα μελλόντων παρόντων καταφρόνησιν, πρὸς ζῶην αἰωνίαν ἐκούσιον νέκρωσιν.

23. Καὶ πάντα πρὸς τούτου μαθητευόμενος γνησιώτατα ποιήσον σεαυτῷ τὴν ὅλην βιοτὴν τοῦ σοφωτάτου Νικολάου ἀλφάβητον ιδιόκτητον. καὶ ὡς ἐκ γραμμάτων τῶν εἰρημένω πάντων στοιχιασθεὶς τὴν καρδίαν σου, ὃ θέλεις ἢ πράττειν λέγειν ἢ ἐννοεῖν, προσφιλέστατε, λάμβανε κατὰ νοῦν τὸν μέγαν Νικόλαον καὶ ὄρα, εἰ γέγονεν αὐτῷ ἐκείνῳ ἢ λελάληται ἐννενοῆται, καὶ πράττε κατ' ἐκείνον, ὡς ἐντεθύμηται ἢ λελάληκεν αὐτὸς ἢ πεποίηκεν. οἱ γὰρ ἅγιοι, μιμηταὶ τοῦ κυρίου ἀκριβεῖς γεννηθέντες, διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς χαρακτηρίσεως τοῦ θεοῦ καὶ ἡμᾶς μιμητὰς καθιστῶσιν, ἧ φησιν ὁ μέγας ἀπόστολος: «μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καγὼ Χριστοῦ.» καὶ λοιπὸν ὅλον τοῦ ὁσίου τὸν βίον γράμματα ἔχων, οἷαπερ ἔφαμεν, ἐξ αὐτοῦ λαμβάνων τὰ σχήματα εὐθέτως διατιθεῖ τὰ πράγματα.

ευθυγραμμισμένο σχοινί⁶⁷ στο νόμο που πρέπει να τηρηθεί, σώφρονα ψυχή απέναντι στο διεστραμμένο νου, μέσο επίγνωσης της ανικανότητας μπροστά στο θράσος της ανοησίας, ταχύτατο βοηθό στην εκδήλωση αγαθής διάθεσης, ζωντανότατο νεκρό στη διατήρηση της μνήμης θανάτου, προσκεκλημένο παραστάτη στο πρώτο νεύμα για πνευματική έγερση, σύμβουλο στο πλάτεμα της αγάπης και σε παρόμοια, παράδειγμα περιφρόνησης των παρόντων με την ελπίδα των μελλόντων αγαθών και παράδειγμα εκούσιας νέκρωσης για την απόκτηση της αιώνιας ζωής⁶⁸.

23. Κάνε, λοιπόν, δικό σου ιδιόκτητο αλφάβητο όλη τη βιοτή του σοφότατου Νικολάου, παραμένοντας κοντά του αληθινός μαθητής του. Και αφού εσύ διαπλάσσεις⁶⁹ την καρδιά σου με βάση τους λόγους που έχουν ειπωθεί, για καθετί που θέλεις ή να πράξεις ή να πεις ή να σκεφθείς, φέρε στο νου σου τον μέγα Νικόλαο και πρόσεχε αν κι ο ίδιος το είχε πράξει ή το είχε πει ή το είχε σκεφθεί και ενήργησε όπως εκείνος, όπως δηλαδή είχε σκεφθεί ή είχε μιλήσει ή είχε πράξει. Πράγματι, οι άγιοι, επειδή έγιναν ακριβείς μιμητές του Κυρίου, καθιστούν κι εμάς μιμητές, όπως τους χαρακτήρισε ο θεός κι όπως ισχυρίζεται ο μέγας απόστολος: «μιμητές μου να γίνετε, όπως κι εγώ έγινα και είμαι μιμητής του Χριστού.»⁷⁰ Και έχοντας στο εξής καταγεγραμμένο το βίο του οσίου, όπως τον παραθέσαμε, παίρνοντας παραδείγματα απ' αυτόν τακτοποίησε την ζωή σου.

ἵνα, ὃν ἀγαπᾶς κατὰ ψυχὴν καὶ περιέχει Νικόλαον, τοῦτον καὶ
 ζηλοῖς ἐπ' ἔργοις καὶ μιμῆ διὰ βίου παντὸς πατροπόθητα,
 κἀντεῦθεν ἐπαξίως τῆς διαθέσεως συγκληρωθείης αὐτῷ τὴν
 νίκην ἐν μέσῳ τῷ λαῷ σου καὶ γένη θεοδώρητον φερωνύμημα,
 τὸ αὐτὸ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν προσευχόμενος, χάριτι καὶ
 φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα σὺν
 τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 ἀμήν.

Για να δείχνεις ζήλο μίμησης των έργων του και για να μιμείσαι με πατρικό πόθο σε όλη τη διάρκεια της ζωής σου αυτόν που αγαπάς με την ψυχή σου και έχεις μέσα σου κλείσει, τον Νικόλαο. Και στο εξής να έχεις επάξια κοινό μερίδιο στη νίκη με αυτόν, όταν βρίσκεσαι ανάμεσα στον λαό σου και να γίνεις φερόνυμος⁷¹ του θεού δώρο⁷², προσευχόμενος δε να αξιωθούμε κι εμείς ίδιων αγαθών, με τη χάρη και φιλανθρωπία του κυρίου ημών Ιησού Χριστού, στον Οποίο ανήκει η δόξα μαζί τον Πατέρα και το άγιο Πνεύμα στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Το κείμενο σώζεται σε ένα χειρόγραφο του 10ου αι., στον κώδικα Vaticanus gr. 2084, Περγαμινή, 17, 5x13, φφ. 174-186. Βλ. Anrich, *Hagios Nikolaos*, II, σ. 83· Halkin, *BHG*, II, σ. 139 [1352γ].
2. Για τον Μεθόδιο βλ. *Vita Methodii*, PG 100, σ. 1243-1262· ODB, II, σ. 1355· Darrouzès, *Le patriarche Méthode contre les iconoclasts*, σ. 15-57· Grumel, *La politique religieuse*, σ. 385-401.
3. Βλ. Angelus Mai (ed.) *Patrum Nova Bibliotheca*, vol. VIII, S. Theodori Studitae, epistulae 193, σ. 166-167: «Ἰωάννη ἐπισκόπῳ Μονοβασίας καὶ Μεθοδίῳ ἡγουμένῳ». Επίσης βλ. Anrich, *Hagios Nikolaos*, II, σ. 263, υποσημ. 5 και σ. 284.
4. Βλ. Anrich, *Hagios Nikolaos*, II, σ. 84 και σ. 284-285· Mai, S. Nicolai episcopi et confessoris, σ. 324-339.
5. Βλ. στον Anrich (*Hagios Nikolaos*, II, σ. 285) τη σύγκριση με το *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου κατὰ Μεθόδιον*, PG 4, σ. 669-684.
6. Βλ. Anrich, *Hagios Nikolaos*, II, σ. 277.
7. Βλ. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου εἰς τὸν βίον καὶ τὰ λείποντα τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων, σ. 140, 8-11.
8. Βλ. *Μιχαὴλ ἀρχιμανδρίτου, Βίος Νικολάου*, σ. 140, κεφ. 1, 8-12: «ἐγώ, ἵνα μὴ δόξω ἀνήκοος καὶ ὅπως σοι φανεῖην παρέτοιμος, τῇ πίστι μᾶλλον καὶ τῇ κελεύσει σου χαριζόμενος, ἀνιστορησαὶ μᾶλλον τὰ τοῦ περι-

βόητου Νικολάου μέγιστα κατορθώματα και ούκ αὔθις ἐγκωμιάσαι τὸ λοιπὸν προαιρήσομαι, ὡς τάχα τῆς ἱστορίας ἐχούσης τὸ εὐκατάκουστον.»

9. Δεν μπορούμε με βεβαιότητα να ταυτίσουμε τον Θεόδωρο. Ίσως πρόκειται για τον πρωτοσπαθάριο και στρατηγὸ Θεόδωρο, ο οποίος υπήρξε μέλος της πρεσβείας που στάλθηκε από τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Β' τον Τραυλό (820-829) στον αυτοκράτορα των Φράγκων Λουδοβίκο Α' τον Ευσεβή (814-840). Μνεία του ονόματος ενός στρατηγού Θεοδώρου γίνεται από τον Θεόδωρο Στουδίτη, στον οποίο ο τελευταίος απευθύνει επιστολές: Βλ. Mai (ed.) *Patrum Nova Bibliotheca*, VIII, S. Theodori Studitae, epistulae 77, σ. 64: «Θεοδώρω σπαθαρίω» και PG 99, σ. 1436: *Epistolarum*, lib. II, 136: «Θεοδώρω στρατηγῶ». Υπάρχει όμως πιθανότητα να πρόκειται για τον πρωτοσπαθάριο Θεόδωρο, έναν από τους 42 Μάρτυρες του Αμορίου, που συνελήφθησαν από τους Σαρακηνούς και μαρτύρησαν το 845 (Anrich, *Hagios Nikolaos*, II, σ. 288, υποσημ. 2): «μαρτύρων Καλλίστου δουκός, Κωνσταντίνου πατρικίου, Θεοδώρου πρωτοσπαθαρίου». Γενικότερα για το πρόσωπο του Θεοδώρου βλ. Anrich, *Hagios Nikolaos*, II, σ. 287-288.

10. Ο Μεθόδιος είναι γνώστης της δομής η οποία διέπει τα αγιολογικά κείμενα. Για τη δομή των αγιολογικών κειμένων βλ. Thomas Pratsch, *Der hagiographische Topos*, Griechische Heiligenviten in mittelbyzantinischer Zeit, [Millenium Studies VI], Walter de Gruyter-Berlin-New York 2005.

11. Όπως φαίνεται και από το ίδιο το κείμενο τα βιβλία που ο ίδιος ο Μεθόδιος είχε διαβάσει σχετικά με την ζωή του αγίου Νικολάου είναι ο βίος ο αποδιδόμενος στον Μιχαήλ και η Πράξις για τους τρεις στρατοπεδάρχες.

12. Στο πρωτότυπο *μυριδόχον*. λέξη άπαξ συναντώμενη στο συγκεκριμένο κείμενο. Μάλλον παραφθορά της λέξης *μυροδόχος*.

13. Χρήση ασύνδετου σχήματος. Βλ. παραπάνω σ. 120, υποσημ. 17.

14. Η συγκεκριμένη φράση υπαινίσσεται ίσως τη φυσική παρουσία του συγγραφέα στην περιοχή. Το ίδιο προκύπτει κι από την περιγραφή του ηφαιστειωδούς εδάφους της περιοχής της Λυκίας που ακολουθεί.

15. Γρηγόριος Νύσσης, *Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν*, Ὁμιλία Α΄, σ. 282, 11-14: «τάχα δ' ἂν ἡμῖν γνωριμώτερον τὸ ζητούμενον νόημα γένοιτο, εἰ τὴν γραφικὴν συνήθειαν ἐπὶ τῶν πρὸς τὸ κρεῖττον νοουμένων συνεξετάσαιμεν.»

16. Το ἔδαφος τῆς Λυκίας εἶναι ηφαιστειώδες, εξαιτίας τῆς ἐκρήξης ηφαιστείου κοντὰ στη Φασήλιδα.

17. Βλ. *Γένεσις* 6, 3.

18. Βλ. *Γένεσις* 6, 3.

19. Βλ. *Γένεσις* 18, 20-21.

20. Στο πρωτότυπο *σαρκομανία*· λέξη που χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς, βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. IV, σ. 39 καὶ Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, σ. 1223.

21. Ἡ Πεντάπολις τῆς κοιλάδας τῆς Σιντίμ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ Σόδομα, τὴ Γομόρρα, τὴν Αδαμά, τὴ Σεβώιμ καὶ τὴ Σηγώρ, βιβλικές πόλεις το νότιο ἄκρο τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας, που καταστράφηκαν ολοκληρωτικά, ἐξαιτίας τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς τῶν κατοίκων τους. Βλ. *Δευτερονόμιον*, 29, 22· *Σοφ. Σολομώντος* 10, 6.

22. Βλ. Α΄ *Πρὸς Θεσσαλονικεῖς* 4, 4: «εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκευὸς κτᾶσθαι ἐν ἀγιασμῷ καὶ τιμῇ».

23. Βλ. *Πρὸς Ἑβραίους* 6, 19-20.

24. Βλ. *Πρὸς Ἑβραίους* 12, 23.

25. Βλ. *Κατὰ Ματθαῖον* 5, 15: «οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.»

26. Βλ. *Πρὸς Ἑβραίους* 12, 23: «ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε.»

27. Βλ. *Σοφία Σειράχ* 13, 1 καὶ *Βίος καὶ πολιτεία*, σ. 115, κεφ. 3, 4-5.

28. Ἡ σύγκριση (παραβολή) συνηθίζεται ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς καὶ ἀποτελεῖ στὴν οὐσία μιὰ ἐμμεση μορφή ἐγκωμιασμοῦ τοῦ βιογραφούμενου προσώπου. Ἡ σύγκριση τοῦ ἐγκωμιαζομένου προσώπου με ἄλλες μεγάλες προσωπικότητες εἶναι, σύμφωνα με τὸν Αἴλιο Ἀριστείδη (βλ. Pseudo-Aelius Aristide, *Ars Rhétoriques*, vol. I, σ. 161-163), ἕνας

από τους τέσσερις τρόπους επαίνου. Για τη σύγκριση βλ. Στεργιούλης, *Λόγοι στην ανακομιδή* σ. 149, υποσημ. 440.

29. Στο πρωτότυπο: *ἐπ' εὐδοκῆτῳ κυρίῳ*. ο τύπος όμως που συναντάται: *εὐδοκητός*, βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν τόμ. II*, σ. 357· και Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, σ. 562.

30. Βλ. *Ψαλμοί* 92, 13.

31. Βλ. Στο πρωτότυπο *δικασπολίας*: η δίκη, η κρίση (Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν τόμ. I*, σ. 625). Εδώ με τη σημασία της λεκτικής αντιπαράθεσης.

32. Βλ. επίσης, *Βίος και πολιτεία*, σ. 117-118, κεφ. 8-9 και Μεθοδίου, *ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον τὸν ἐν Μύροις τῆς Λυκίας ἐπίσκοπον διαπρέψαντα*, σ. 156, 7-σ. 157, 8.

33. Βλ. επίσης, *Βίος και πολιτεία*, σ. 118, κεφ. 10 κ.ε. και Μεθόδιος, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον*, σ. 156, κεφ. 10 κ.ε.

34. Το λιχιστήρι χρησιμοποιείται από τους αγρότες για το διαχωρισμό του καρπού από το άχυρο. Αρχικά, μπήγουν στα αλωνισμένα δημητριακά το καρπολόγι και ύστερα το τινάζουν ψηλά έτσι ώστε ο καρπός που είναι βαρύτερος να πέφτει κάτω, ενώ τα άχυρα να παρασύρονται από τον άνεμο.

35. Βλ. *Λευιτικόν*, 19, 18.

36. Βλ. *Κατὰ Ματθαῖον* 6, 3.

37. Βλ. *Κατὰ Ματθαῖον* 6, 6.

38. Βλ. Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Ἐπόμνημα πρὸς τὴν Κολοσσαεῖς ἐπιστολὴν*, P.G. 62, σ. 319, 48: «ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε.»

39. Δύσκολη η ερμηνεία του συγκεκριμένου στίχου: «Τούτου δοξοφύγως τοῦ χύσματος καταπιανθεῖς...» Το επίρρημα *δοξοφύγως* καταγράφεται μόνο στο λεξικό του Trapp, χωρίς να παραδίδεται η ερμηνεία, ενώ άγνωστη είναι η σημασία της λέξης *χύσμα*.

40. *στήσαντος τῆ διανοία καὶ τῷ ἔργῳ ἀνύοντος*: Χρήση του χιαστοῦ με σκοπό το γλωσσικό στολισμό της πρότασης. Για το χιαστό βλ. Abrams, *Λεξικό*, σ. 420. Ευσταθίου, *Η Γλώσσα*, σ. 106 (με παραπομπές σε βιβλιογραφία). Σακελλαριάδης, *Σύγχρονο λεξικό*, σ. 423. Smyth, *Greek Grammar*, σ. 677. Στεργιούλης, *Λόγοι στην ανακομιδή* σ. 348-349.

41. Στο λεξικό του Trapp (*Lexicon zur byzantinischen gräzität*, I, σ. 67) εντοπίζεται το επίρρημα *ἀμηρύτως*: ατελείωτα.

42. Βλ. επίσης *Βίος και πολιτεία*, σ. 124, 21-125, 23 και Μεθόδιος, *Εγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον*, σ. 158, κεφ. 13 κ. ε.

43. *Α' Βασιλειῶν* 13, 14.

44. Πρόκειται για τη διαδικασία που ακολουθείται κατά τη χειροτονία επισκόπου: «Τοῦ δὲ Ἀρχιερέως ἐπιθέντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονεῖσθαι μέλλοντος τὸ τε Ὡμοφόριον, καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον...» (Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονία ἐπισκόπου). Βλ. Ψευδο-Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης, *Περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας*, σ. 509): «ὁ μὲν ἱεράρχης ἐπὶ τὴν ἱεραρχικὴν τελείωσιν προσαγόμενος, ἄμφω τῷ πόδε κλίνας ἐπιπρόσθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει τὰ θεοπαράδοτα λόγια καὶ τὴν ἱεραρχικὴν χεῖρα...»

45. τῷ τριμερεῖ τῆς ψυχῆς σάτω: το σάτον εἶναι εβραϊκὴ μονάδα μέτρησης, που αντιστοιχεῖ στο 1/30 του κόρου (13 λίτρα περίπου) και ισодυναμει με μισό περίπου μόδιο ἢ 24 σεξτάρια.

46. οἰφί: αἰγυπτιακὴ μονάδα μέτρησης ὄγκου, το εβραϊκὸ εφά (ephah), που ισодυναμει με 22 περίπου λίτρα.

47. Βλ. *Λευιτικόν* 5, 11 και 6, 20-21.

48. Βλ. *Ἔξοδος* 29, 40-41.

49. Βλ. *Κατὰ Ματθαῖον* 5, 15.

50. Εννοεῖ τον Σαμουήλ.

51. Πρόκειται για τη θαυμαστὴ επέμβαση του αἰγίου Νικολάου στην περίπτωση των τριῶν στρατηλατῶν. Βλ. *Βίος και πολιτεία*, σ. 129, 32-130, 33 και αναλυτικὰ την περιγραφή του θαύματος *Πράξις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας*, σ. 67 κ. ε.

52. Πρόκειται για την παραπάνω αναφερόμενη *Πράξις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας*.

53. Πρόκειται για τη θαυμαστὴ επέμβαση του αἰγίου Νικολάου στην περίπτωση του πλοίου που κινδύνευε να βυθιστεῖ. Βλ. *Βίος και πολιτεία*, σ. 130, 34-131, 36.

54. Ο Κωνσταντίνος ἔδωσε εντολή στους τρεις στρατηγούς, μετὰ τη σωτηρία επέμβαση του αἰγίου Νικολάου, να πάνε στα Μύρα και να ευχαρι-

στήσουν τον άγιο για τη σωτηρία τους. Βλ. *Πρᾶξις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας*, σ. 76, 25.

55. Βλ. *Πρὸς Ἑβραίους* 12, 14.

56. Στο πρωτότυπο *δράγματα* (λατ. *manipulus*): η «δραξιά», ὅσα μπορεί να περιλάβει ο θεριστής στο αριστερό του χέρι· το δεμάτι, βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. I, σ. 647. Βλ. Γρηγόριος Ναζιανζηνός, *Εἰς τὸν πατέρα σιωπῶντα*, σ. 941, 26-28: «ὢν οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων, καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων».

57. Προφανῶς εννοεῖ το κείμενο του *Βίου* που αποδίδεται στον Μιχαήλ.

58. Οι τρεις στρατηγοὶ υπήρξαν αυτόπτες μάρτυρες της σωτήριας επέμβασης του αγίου Νικολάου στην περίπτωση των τριῶν ανδρῶν στα Μύρα της Λυκίας, ὅπου τους έσωσε ἀπὸ βέβαιο θάνατο. Βλ. *Πρᾶξις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας*, σ. 69, 6 και 7.

59. Πρόκειται για τους υπάρχους και ἄρχοντες που διέβαλαν στον αυτοκράτορα τους τρεις στρατηγούς.

60. Στο πρωτότυπο *εὐνηήκοος*· λέξη ἀπαξ συναντώμενη στο συγκεκριμένο κείμενο.

61. Στο πρωτότυπο *ἐκδρασμός*· η λέξη εδώ με τη σημασία του καθαρισμός. Η λέξη παραδίδεται μόνο στον Trapp, *Lexicon zur byzantinischen gräzität*, III, σ. 459.

62. Στο πρωτότυπο *ἐνστήλωμα*· παράγωγη λέξη ἀπὸ το ρήμα ἐνστηλώω, -ῶ· τίθημι ἐπὶ στήλης (βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. II, σ. 149).

63. Το επίθετο *θεοτίνακτος* παραδίδεται στο λεξικό του Trapp, *Lexicon zur byzantinischen gräzität*, IV, σ. 680.

64. Βλ. Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Εἰς τὸν ΡΘΜ' ψαλμόν*, PG 55, σ. 494, 22-25: «Τινὲς μὲν καὶ τούτων τῶν ὀργάνων τὸν λόγον κατὰ ἀναγωγὴν ἐκλαμβάνοντες, λέγουσιν ὅτι τὸ μὲν τύμπανον τὴν νέκρωσιν τῆς σαρκὸς ἡμῶν ἐπιζητεῖ, τὸ δὲ ψαλτήριον τὸ πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπειν.»

65. Στο πρωτότυπο *ἀνεπίψογος*· βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. I, σ. 214.

66. Στο πρωτότυπο *ἀκακούργητον*. βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. Ι, σ. 80: ο μη κακούργηθείς. Δημητράκος, *Μέγα Λεξικόν*, τόμ. Α', σ. 138: ο αδιάφθορος, ο αβλαβής.

67. Στο πρωτότυπο *σπαρτίον*. βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. ΙV, σ. 94: υποκοριστικό του *σάρτον*: σχοινί, καλώδιο. Βλ. επίσης *Ἐκκλησιαστής* 4, 12: «καὶ τὸ σπαρτίον τὸ ἔντριτον οὐ ταχέως ἀπορραγήσεται.»

68. Με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή τη χρήση του ασύνδετου σχήματος και τον εγκωμιασμό του αγίου-μέσω της συσσώρευσης επιθέτων-τελειώνει και ο *Βίος* ο αποδιδόμενος στον Μιχαήλ. Για το ασύνδετο βλ. παραπάνω σ. 120, υποσημ. 17.

69. Η μετοχή *στοιχιασθείς* δεν απαντάται στα λεξικά. Ίσως πρόκειται για διαφορετικό τύπο του ρήματος *στοιχίζω*>*στοιχιάζω*: κατατάσσω, διευθετώ συστηματικά (βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. ΙV, σ. 132). Ίσως έχει την ίδια ρίζα με τη λέξη *στοιχισμός*: η δια βρόχων θηρευτική κύκλιση (βλ. Lidell-Scott, *Μέγα Λεξικόν* τόμ. ΙV, σ. 132).

70. Βλ. Α' *Πρὸς Κορινθίους* 11, 1.

71. Στο πρωτότυπο *φερωνύμημα*. δεν απαντάται στα λεξικά. Προφανώς λέξη παραγόμενη από το ρ. *φερωνυμέομαι*, -οῦμαι.

72. Λογοπαίγνιο με το όνομα Θεόδωρος, που είναι το όνομα του αποδέκτη των λόγων του Μεθοδίου. Βλ. παραπάνω στην πρώτη παράγραφο της επιστολής-λόγου του Μεθοδίου, σ. 255.